

HISTORIA ECCLESIAE

Commemoratio

Balogh Béla

Kolozsvár

Vázlat Nagy László (1926–1998) életéről és munkásságáról

„Laci, buktassuk meg a Szemlét!” – ezekkel a szavakkal állította meg a kolozsvári Teológiai Intézet főkönyvtárosát, a lelkésztársak és a barátok kedves *Cogitóját* az egyik jeles professzor a kommunista diktatúra „aranykorában”. A megszólított jó tollú ember volt, egyházunkban tudományos tekintély: minden adva volt ahhoz, hogy besegítésével silánnyá változtassa és elsorvassza az ateista nyomás alatt is élő és fejlődő, kéthavonta megjelenő testes folyóiratot. Ráadásul a megszólított ereiben székely vér csörgedezett, adott esetben indulatos is tudott lenni, de azért most nem hirtelenkedett. Azonnal felmérte, hogy a „konspiráció” mögött, amibe be akarják vonni, személyes ellentétek dúlnak az egyházi lap műhelyének főmunkatársai és a lelkészek képzését munkáló tanárok között. Így aztán szemérmesen, de annál meggyőzőbben hártott: „De hát a Szemle 'egyke'! Nem tehetjük meg, hogy nélkülözze az egyház. A Szemlét nem megbuktatni, hanem felemleni kell.”

Miután bizalmasan osztotta meg életének ez epizódját, *nomina ominosa* esete forogván fenn, nem említünk további neveket, egyszerűen közkinccsé tesszük a történetkét. Nagy László halálának 10. évfordulóján ezzel a „sziporkával” járulunk hozzá a róla alkotott képhez. Mert, ha közhelynek számít is, leírjuk: az eltelt idő igazolta „Laci” bölcsességét. Az időközben 100 évet „megért” *Református Szemle* túlélte nemcsak az akkori egyházi intrikákat, de a romániai kommunista érárt is. És ha a szabad publikálás jelen körülményei között volt is próbálkozás arra nézve, hogy a lelkipásztori praxist a *Református Szemlé*éhez hasonló lappal segítsék itt, Erdélyben, kitűnt, hogy a Szemle az életképebb. Így a maga nemében továbbra is megmaradt egykének! Mértéket, forrást és tájékozási pontot nyújt kutatóknak, a szellem munkásainak és az egyház szolgálóinak egyaránt. Ezért is hálát adhatunk, amikor felidézzük Nagy László alakját.

Későbbi időre marad a feladat és egyben kihívás, hogy munkásságát beható tanulmányozás alapján ismertessük. A mostani szándék az emlékezés, valamint szellemi teljesítésének számbavétele – végleges és békével teljes visszavonulásának 10. évfordulója alkalmával. Közben megkíséreljük betájolni nemes és közvetlen személyét abba a korba, amelyben élt és szolgált.

Elindulás és formálódás

A *Romániai Magyar Irodalmi Lexikon* 2002-ben megjelent IV. kötetének ismertetése alapján Nagy László, a teológusok kedves „főkönyvtáros ura”, lapszerkesztő és főiskolai tanár, „református egyházi íróként, szerkesztőként” írta be nevét az erdélyi magyarság számon tartott fiainak sorába. A szócikkben közölt sarkalatos életrajzi adatok:

Székelyudvarhely, 1926. március 28. – Kolozsvár, 1998. augusztus 25. A két évszám közé épül be nemcsak a szülővárosban lefolyt gyermekkor és gimnáziumi évek, a levente-szolgálat és orosz hadifogság, majd a kolozsvári egyetemjárás és az azt követő lelkipásztori tevékenység, hanem a könyvtárosi munka, az állandó készenlétet teremtő tudományos önképzés, a tanítás, az írás és a szerkesztés munkája is.

Nagy László iparoscsaládban született, második fűgyermekként.¹ A nála tapasztalt „bonton”, a modorosság, női és férfi fodrászmester édesapjának lehetett a „védjegye”, aki-től az anyagiak beosztását is tanulta. Élete végéig tiszteletben tartotta ez intelmet: – *Fiam, ha 10 lejt kerestél, abból 8-at fordíts a szükségletekre, a maradék 2 lejt tedd félre, előre nem látott dolgokra.*² Bár éppen csak legénykorba lépett, amikor édesapját elveszítette, az atyai arc egészen mélyen a lelkébe vésődött. Jellemző erre, hogy kereken negyven évvel később, immár túl élete delelőjén, ilyen ajánlással adja át baráti kezekbe házi kötésben és gépirással sokszorosított prédikációit: *Édesapám emlékére*. További szép bizonyosság a családi fészek meghatározó szerepére egy öregkori tollvonás: *Szüleim emlékére* – olvasható Nagy László egyedi tanulmánya ajánló jegyzeteként, mintegy eszünkbe juttatva: *Madách Imre: Az ember tragédiája című színművének teológiai vizsgálatát*³ hazulról hozott „eszközökkel” írta meg.

Nagy László szülővárosában érettségizett a második világháború idején. Az irodalom szeretetére és művelésére valószínűleg a kisvárosban élő költő, Tompa László vezette el a fiatal diákot. Sok délutánt töltöttek el együtt, beszélgetéseket folytattak írásról és irodalomról, az élet és a világ dolgairól. Ebben az időben vezethette Tompa László a *Pásztorújszék* székelyudvarhelyi fiókszerkesztőségét. Annyi bizonyos, hogy amikor Nagy László befejezte a gimnáziumot, ugyancsak marasztalta, hogy állna be hozzá szerkesztőségi munkatársként, miután a Székely Közéleti hetilap 1934–1944 között az ő keze alól került ki. Az ifjú reménység azonban belesodródott a háborús eseményekbe, melyekben levontként vett részt. Nyugat-Magyarországon megsebesült (aknaszilánk csapódott a lábszárába), majd valahol Stájerországban – katona testvérelével együtt – az oroszok fogságába esett. Koránál fogva szabaduló cédulát állítottak ki nevére. Ezt azonban széjjeltépte, remélve, hogy testvérbátyjával együtt könnyebben vészelik majd át a rájuk váró keserveket. Emiatt kezdi el némi késéssel egyetemi tanulmányait.

Az Erdélyi Evangéliumi Református Egyházkerület Theológiai Fakultásának 1895-ben megnyitott anyakönyvébe 1946. okt. 7-én iratkozott be az I. évfolyam 26. hallgatójaként. „A fakultás törvényeinek aláírt” rovatban a dátum fölött sajátkezü aláírása olvasható. Ezzel egyidejűleg – az akkori tehetséges fiatalok gyakorlatát követve – második képzésbe is belefogott a tudományegyetem bölcsészkarán. Szép ívben induló kezdet előlegezi Nagy László életpályáját. Teológiai előmenetelének első komoly számbavételekor, az első négy szemesztert záró „alapvizsgán” az ifjú hallgatónak személyesen Vásárhelyi János püspök helyezi kilátásba, hogy két évre külföldre küldi további tanulás végett: – *Fiam, úgy látom, benned nő a pénz. Tanulj tovább szorgalmasan, s ha*

¹ A család eredetét tekintve csak feltevések léteznek. Egyetlen írásos támpontunk jelenleg a Szemle Füzetek 20. számában közölt ajánlás: *Őseim: Nagy Mózes fogarasi és Darvai Lajos muzsnai lelkijátsztorok emlékére*. Édesapja, Nagy Ferenc ősei Szeben vidékéről származtak, de ő már székelynek vallotta magát. Édesanyja, Márton Erzsébet, családszerető székely asszony, aki 1942-ben megövezgyül. A ma is élő orvos testvérbátyja, Nagy Ferenc arról tájékoztatott, hogy egy alkalommal a Técső közelében fekvő Darváról eredő Darvayak keresték meg a Nagy-fivérek. Állításuk szerint családi kötelekeik valahol az időben összefonódtak a Nagy Ferencékével. Azonban ebből az egyszerű kézfogásból nem származott további együttes kutatás. A szüntelenül munkálkodó Nagy László élete alkonyán vette csak tervbe, hogy utánajár az ősöknek.

² Az adalékot Nagy Lászlótól vette át a megemlékezés szerzője.

³ Az Erdélyi Református Egyházkerület kiadása, Kolozsvárt 1994.

*komolyan dolgozol, ha meg leszünk elégedve tanulmányi előmeneteleddel, akkor a kispapi vizsgád után kétéves tanulmányútra kiküldünk Svájcba.*⁴

Nem kívánunk azonban elébe vágni az eseményeknek. Sorra vesszük azokat a történelmi, kis- és nagyléptékű fejleményeket, amelyek medret szabtak egyházi életünknek és ezen belül Nagy László pályája alapozó szakaszának.

Itt Kelet-Európában erre az időre, pontosabban a 20. század 5. évtizedének második felére esik a jaltai nagyhatalmi egyeztetések és megegyezések „vetésének” beérése és learatása. A hitleri Németországgal, Japánnal és ezek szövetségeseivel szemben alakult koalíció – a roppant erős Amerikai Egyesült Államokkal az élen – már a győzelem utáni status quora reflektálnak: keresik és rögzítik a kétféle vezetési szemlélet, a „forradalmi” kommunista, illetve a „konzervatív” szociáldemokrata ideológia földrajzi törésvonalát. Az eredmény: tőlünk messze Nyugatra esnek azok a képzeletbeli határok, ameddig majd a moszkvai ellenőrzés terjed. 1944 őszétől a Kárpátok hegyláncá mentén már orosz parancsszóra zajlanak a mindennapok nagy dolgai, és az egyéni sorsok is eszerint rendeződnek. Romániában is: nemcsak kiteljesedik a moszkvai befolyás a hatalma csúcsát elérő Sztálin alatt, hanem megvalósul a szovjet hegemonia. A fiatal ország, miután a második világháború utolsó szakaszában idejében sikerült áttállnia a győzelem felé menetelő oldalára, most előnyös pozícióból folytatja a „világégest” követő béketárgyalásokat. Ilyen légkörben fejlődött az induló Nagy László egyénisége.⁵

⁴ Nagy László: *...és vidámtsd meg az én szívemet. Péld 27,11. Anekdoták – életképek.* Az Erdélyi Református Egyházkerület kidása. Kolozsvár 1996, 27.

⁵ 1940 szeptembere: a Második Bécsi Döntés következtében Erdély északi része és a délkeleti, széke-lyek lakta terület 22 éves román berendezkedés után ismét Magyarország részévé válik.

1944. augusztus 23.: az eddigi „fegyvertárs” Románia beszünteti a harcokat a vörös hadsereg ellen. Minden potenciálját a német és a magyar erőkkel szemben veti be.

1944. október 25.: a tűzvonal kívül kerül az 1920-ban aláírt békepaktumok által rögzített román-magyar határon, így visszaáll a korábbi román fennhatóság.

1945. március 6.: I. Mihály a kommunistabarát Ekésfront vezetőjét, Petru Groza ügyvédet bízza meg kormányalakítással. Megkezdődik a történelmi pártok felmorzsolása. Ugyanakkor földreform kezdődik.

1947. december 30.: lemondatták és külhonba száműzik az uralkodót.

1948. május 1.: kihirdetik az új államrendet szentesítő országalkotmányt, majd az új kultusztörvényt. Egyházunk több mint 400 elemi iskolát veszít el, ugyanakkor az összes gimnáziumát és szeretetintézményét.

1948 májusa: az állam követelésére nyugdíjba meneszti a Teológiai Fakultás jeles tanárait.

1948. június 11.: államosítanak minden gyárat, termelőegységet és eszközt;

1948 szeptembere: állami nyomásra létrejön a megállapodás a magyar ajkú protestáns egyházak összevont lelkészképző intézetéről, amelynek a kommunista hatalom egyetemi jelleget ad. Az intézet első rektora, egyben hivatalos tudományos vezetője a „bevallottan hitetlen” Bende Béla lesz. A dékáni tisztelet az akkor 52 éves Maksay Albertre ruházzák. A vele csaknem egyidős Nagy András-sal ők ketten lesznek a fiatal intézet református karának „vénei”.

1949. Állami jóváhagyást nyer és közlése után hatályba lép a *Román Népköztársaságban lévő Református Egyház Statútuma*. Ezzel egyidejűleg betöltik a hatalmi úton megüresített teológiai tanári állásokat. A református kar új tagjai születési sorrend szerint: Horváth Jenő (gyakorlati teológia – missziológia); Borbáth Dániel (gyakorlati teológia – homiletika, liturgia, vallásfilozófia); Mózes András (magyar református egyháztörténet); Nagy József (román nyelv, ortodox egyháztörténet); Benedek Kálmán (egyházi ének és zene); Geréb Pál (rendszeres teológia – dogmatika, etika, hitvallásismeret); Juhász István (egyetemes egyháztörténet); Dobri János (orosz nyelv és egyháztörténet). Borbáth Dánielnek és Juhász Istvánnak már korábban is volt egyházi megbízása a tanításra.

Megjegyzendő, hogy az igazságtalan hátrátételt szenvedett professzorok, különösen a magas kort megérett Nagy Géza, Imre Lajos és Gönczy Lajos „prédikáló” életükkel és magatartásukkal még hosszú időre meghatározták a felnövekvő lelkész- és professzornemzedékek kifejlődését. A politika célul tűzte ki

A megrázkódtatások rendkívüliek voltak. De azt is látni kell, hogy páratlan megvalósításokra is vezettek. Az érintett évtized bizonyult az erdélyi református tudományosság legtermékenyebb évtizedének. A *Református Egyházi Könyvtár* sorozatban napvilágot látott Imre Lajos *Katechetikája* (XXII. kötet, 1942). Ugyanekkor kapott felkérést Nagy Géza, hogy az előbb említett sorozat számára – Révész Imre alapvetésének folytatásaként⁶ – írja meg egyházunk 17. századi történetét. A monumentális kéziratanyag elkészül a 40-es évek végére, azonban a bekövetkezett fordulatok miatt nem lehetett kiadni. Hasonló sorsra jutott Gönczy Lajos nagyszabású munkája, a *Liturgiika*, amely máig kéziratban maradt.⁷

A történelmi természetű utalások „fényében” érthető, hogy a küszöbön álló lelkesképesítő vizsga, illetve a kilátásba helyezett külföldi egyetemjárás szinte-szinte sorakatonai szolgálattá változott, amikor 1949-ben Nagy László nevére katonai behívó érkezett. Vásárhelyi püspök eredeti megoldással vette elejét a berukkolásnak: kiállította szeretett protezsáltja részére a felszentelési okmányát. Lelkeszként ugyanis nem hívhatják be a hadseregbe! – *Ebben az új helyzetben úgy mentünk, ami menthető, ahogy lehet. Amikor és ahol csak lehet* – magyarázta a szabálytalan intézkedését a püspök.⁸

A mentő munka sikerült. Igen, mert a Gondviselés, látván, hogy Nagy László nem mentette önmagát, amikor „mentette” volna, most közbelépett. Abban az elismerésben volt része épp neki, a „hadak útját” is megjárt leventének, hogy a Bolyai Egyetem bölcsészkarán többéves moszkvai tanulmányutat ajánlottak fel neki. Ez a lehetőség azonban köddé vált, amikor az akkori rendelkezésekkel találta szembe magát: vagy az Egyetem, vagy a Teológia, mert senki sem lehetett többé két fakultás hallgatója. (Szinte magától értetődő, hogy ezzel egyidejűleg Imre Lajos és Tavasz Sándor professzorok egyetemi működési engedélyét is megvonták.) Szerencsére az állami politika okozta kártétel nem hozott törést a teológus mivolt kialakulásában, és nem okozott törést az akkori idők nélkülözése sem. Nagyhatású tanárára, Nagy Andrásra emlékezve írja 1984-ben, dékáni tevékenységét és pásztori gondoskodását értékelve: *A második világháborút közvetlenül követő infláció és aszály idején (1946–1948) mindnap a hit és a szeretet csodája történt volt a Fakultáson: sobasem fogyott ki a vékabeli liszt, sem a korsóbeli olaj (1Kir 17,14).*⁹ Az ugyancsak nélkülöző hallgatóság egy része az internátusi szegénységet „hazaival”, a náluk is szegényebbek humorral pótolta. Így alakult ki a Nagy László által írásban is megörökített menülista: *szamosleves köményízsel, bordóskáposzta és szemesfuszuylka hígan, néhanapján sűrűbben, lekváros vagy prézlis puliszka; vasárnap csirkepaprikás csirke nélkül és tíz deka kenyér.*¹⁰

tönkretételüket, de az egyház és a külföldi hittestvérek védelmezték valamennyiüket. Így megtalálták a csendes és alázatos szolgálat valamilyen módját, és bőven kamatoztatták talentumaikat a kényszerű nyugdíjazás tartama alatt is.

⁶ *Magyar református egyháztörténet. 1520–1608.*

⁷ Megjegyezzük, akkor is, ha nem áll fenn vérrokonság Nagy Géza professzor és Nagy László főkönyvtáros között, hogy az egyháztörténet-kézirat egyes fejezeteit Benda Kálmán sajtó alá rendezte 1985-ben a Ráday Gyűjtemény egyháztörténeti tanulmányai című sorozat első köteteként. Aki a *Református Szemle* olvasóközönségének bemutatta, épp Nagy László volt (RSZ 1986/3.). A teljes kézirat munkája pedig ez év tavaszán jelent meg két kötetben, „világi” kiadó gondozásában: Attraktor, Máriabesnyő-Gödöllő.

⁸ „...és vidámsd meg az én szívemet” 29.

⁹ Nagy László: Nagy András. In: *Szemle Füzetek 16. Tiszteled atyádat. Tanulmányok az erdélyi református teológia történetének köréből.* Kolozsvár 1995, 49.

¹⁰ „...és vidámsd meg az én szívemet” 150.

Azért elevenítjük fel ezeket az emlékeket, hogy ismételten kitűnjön: a tehetségek művelése nem kötődik szorosan a sors kényeztető bánásmódjához. Az akkori diák e „böjtös” koszt mellett is szó szerint fújta a Heidelbergi Kátét és kívülről idézte a Római levelet – elejétől a végéig. A kemény életre és munkára való nevelést a fűtésihiány is „előmozdította”. Ugyancsak Nagy László idézi fel az akkori teleket: *Ezekben az években Északisarkká vált a Teológiai Fakultás. Éveken keresztül nem működött a központi fűtés.*¹¹

Nagyfokú érettség és hivatástudat munkált azokban a szívekben, amelyek felül tudtak emelkedni a felvillantott nehézségeken. Érdemes azért további emlékeket feleleveníteni abból a világból, úgy, ahogyan azt az egyik ugyancsak jeles évfolyamtárs, Székely Károly megismerte és megélte: *A tanárok kialakult stabil reformatori, dialektika tudattal rendelkeztek és azt öntudatosan művelték. Közük nézeteltérések nem nagyon voltak, s ami volt, nem vitték a hallgatók közé, maguk között intézték el. Teológiai tudományukban nem ingadoztak, egyszóval nagyok voltak. Ezt a hallgatók tudták és látták, tisztelték és becsülték őket. Hiányzás az órákról nem volt, sem précesekről, sem az akadémiai istentiszteletekről. Az akadémiai istentiszteleteken csak azok nem voltak jelen, akik a környékbeli szórványokba mentek ki szolgálni. A nemzetiségi kérdések nem dúltak-fúltak, mint ma. A felekezeti iskolák és állami magyar iskolák mindenbol fennálltak. Groza demokratikus kormánya még azt a korát érte, amely magyarellenéséget nem folytatott. Az orosz hadsereg még az országban tartózkodott és vigyázott arra, hogy nemzetiségi problémák ne adódjanak. A besúgó rendszer még nem működött. Legalábbis a theológián ilyenről nekem nincs tudomásom.*

Különbem a mi évfolyamunk nagy része háborút, frontot jártakból állt, ami felnöttebbekké tett az életkorunkhoz viszonyítottan. Egy jellemző eset: főkönyvtáros voltam – a mi időnkben I–II. éves hallgató volt mellékkönyvtáros, III–IV. a főkönyvtáros, ami 1/2 illetve 1/1 kedvezményt jelentett. Kivételesen én már II. évesen főkönyvtáros lettem, Virág Károly utódjaként – és egy fegyvert és töltényeket találtam a könyvek háta mögött, modern, II. világháborúban használtak. Nem tettem közhírré, de egy pár hallgatónak elmondottam. A kérdés az volt, hogy mitévők legyünk. A tanári karnak nem jelentettem. Egyszerűen fogtuk magunkat és egy éjjel kivittük és letettük a szomszédságban székelő rendőrség kapujába. Ezzel az ügy el volt intézve. Senki sem beszélt többet róla, csak azon mulattunk mi néhányan magunkban, hogy milyen ribillió lebetett a rendőrségen. Hát ilyenek voltak azok az idők. Ők a „nagyok”, és mi.¹²

Nagy Lászlóra utaló közvetlen emlékekkel Csiba Kálmán püspök börtönvallomásaiban találkozhatunk. Püspöki szolgálata idején megjelent könyvében így ír az emlékezetes napról, amikor Besenyei Istvánnal együtt először léptek be a teológia kapuján: *...kicsit féltünk attól, hogy itt egy álszent hangulat fogad. Akkor a kapu alatt balra volt valami hivatalos helyiség. Benyitottunk: Kelemen István és Nagy László, akit filozófikus beállítottsága miatt Cogitónak becéztek (Descartes „Cogito, ergo sum” alapelve után), sakkoztak ott békés kettésben, s pár egyszerű felvilágosító mondatukban annyi természetesség és megnyugtató erő volt, hogy egyszerre úgy éreztük: hazáérkezünk.¹³*

Amikor később Nagy László maga tekinti át életútját, a sorokba öntött emlékek között Tavaszy Sándor, Nagy András, Vásárhelyi János, Dávid Gyula, Kecskeméthy István és Borbáth Dániel neve ragyog fel. Legerőteljesebben ők határozták meg formálódását. Kifejezetten utal arra, kitől mit sajátított el. A *nagy theologus viator*, Tavaszy professzor hatására kerül érdeklődésének középpontjába az 1563-ban született hitvallás, a Heidelbergi Káté. E vonzódásnak köszönhetően jut lelki rokonságba nem csupán kedvenc professzorával, a *káté tudós fordítójával és teológusával*, ahogyan ő maga Tavaszy Sándort nevezi, hanem Nagy Gézával, Nagy Andrással és Borbáth Dániellel is, akiknek munkássága és

¹¹ „...és vidámitsd meg az én szívemet” 150.

¹² B. B.-nak írt, 1994 márciusában kelt levél részlete.

¹³ Csiba Kálmán: *Fény a rácsokon*. Kolozsvár 2002, 19.

életpéldája szeme előtt lebeg. De ugyanígy hivatkozhatnánk a „nagyok” közül Imre Lajos munkabírására, Gönczy Lajos példaadására, akiktől megtanulta, hogy a lelkipásztornak az élet fórumain mindenütt lelkipásztori minőségében kell jelen lennie.

A „bizonyások nagy fellegéből” (Zsid 12,1) még Maksay Albert professzorra kell utalnunk. Őt úgy mutatja be, mint aki Pál apostol kutatásával szabott irányt újszövetségi érdeklődésének. Nagy hatással volt rá a gyakorló lelkészek elkötelezett kálvinizmus, róluk példamutató hálával és elismeréssel emlékezik meg öreg éveiben kiadott dolgozatai keretében, nem egyszer hagyatékuk kinyomtatásakor, az előszó értékelő sorokban. Vagy ha nem itt, akkor az anekdoták bájos sorozatában. Elevenítsünk fel néhány arcot, nevük feljegyzése révén – a teljesség igényét, engedelemmel, félretéve: Csia Pál, a brassói segédlelkészi évek principális; Dávid Gyula, a Kálvin-féle Evangéliumi harmónia kinyomtatója; vagy László Dezső, akit a karizmatikus erdélyi igehirdetők között tartott számon; Csutak Csaba, akit az itteni „bartiánusok” harmadik nemzedékébe sorolt be.

Helytállás a lelkészi munkában

Nagy László lelkipásztori szolgálatának korszaka a szocializmus erőteljes építésének idejére esik, a szebb jövő ígéretének címén történő kisémmizés idejére. A föld megmunkálásából élőkre tűzzel-vassal ráerőszakolt termelőszövetkezetek sorra alakultak meg az erdélyi falvakban. A városokban erőltetett menetben folyt az iparosítás – a tervgazdaság jegyében. Ezzel párhuzamosan zajlott a románok lakta tartományok népének meggyökereztetése a javarészt magyar településeken – a beolvasztás jegyében, természetesen az ipar fejlesztésének az ürügyén. A 10–20 ezer lelket számláló városokban csak ezidőtájt gyűl ki a villanyfény, a falvakban majd az 1960-as évektől. A háborúhoz edzett lelkek gyakran próbálnak ellenállni a kollektivizálásnak, az erőszak azonban nem torpan meg: van úgy, hogy a nyílt utcán lövik le az ellenkező gazdákat, még az eltemetésüket is napokon keresztül akadályozzák. Ilyen körülmények között kellett akkoriban elindulni az Ige munkásainak. (És még következett 1956.)

Első kinevezése 1950-ben a Kenyérmezőn fekvő Tordos kis gyülekezetébe szólt: itt helyettes lelkészként önálló pásztori munkát kellett végeznie. A kenyérnekvaló miatt hamarosan megkeseredett az élete. (Akárcsak sok más szolgatársának az akkori időben.) A terménybeszolgáltatás kapcsán támadt bonyodalom miatt a hatóságok mezőgazdasági szabotázzsal vádolják és letartóztatják. A szolgálati folytonosságot veszély fenyegette, így a következő évben már Brassóban találjuk, ahol Csia Pál beosztottja, segédlelkészi megbízással. Az egyik, épp erre az időre visszatekintő anekdotájában úgy áll előttünk, mint akit közvetlen felettese „dogmatikusként” mutat be a nagyvárosbeli orthodox parókus tanár-bátyjának: *Și tiner colega este dogmatica = a fiatal kolléga is dogmatik*.¹⁴ Helyesen: az ifjú kolléga is dogmatikus. Olyan feljegyzéssel találkozunk tehát a kezdő-lelkipásztori évekből, ahol szembeötlik, hogy a teológiai hallgatók által *Papának* becézett Nagy László szisztemetika-teológiai érdeklődése és elkötelezettsége már nagyon korán közismertségnek örvendett. Ebből az időből származik első, nyomtatásban megjelent dolgozata (Vásárhelyi János „egyházi beszédek” felölélő kötetének ismer-

¹⁴ „...és vidámitd meg az én szívemet” 124.

tetése),¹⁵ amely már megelőlegezi öregkori vallomását: *megtanultam rendszeresen és rendszerben dolgozni*.¹⁶

Brassó városából Tordára vezet az útja, ahol 1954–1957-ig áll szolgálatban az ótordai körzetben, továbbra is mint segédlelkész. Erről nem hagyott feljegyzést, azonban egyértelmű, hogy a hosszúra nyúlt segédlelkészkedés, ami egyet jelentett a jónévű prédikátorok melletti továbbképzéssel, részét képezi Vásárhelyi püspök figyelmességeinek. Szembeötlően tükrözi ezt a törődést az ótordai kinevezés (1954), ahonnan könnyűszerrel látogathatta Kolozsvárt, a könyvtárakat, kedvenc tanárait.

A tudományos munkásság kezdetét jelentő zsenge, melyről pár sorral fennebb szólunk, a segédlelkései évek derekán jelenik meg a *Református Szemle* hasábjain, egy alapos és kimerítő könyvismertető formájában. Figyelmét nagytekintélyű mentora, Vásárhelyi János püspök újabb prédikációskötete vizsgálatának szentelte. A *Lélek gyümölcse* című, 64 „egyházi beszédet” magában foglaló kötet évszám nélkül jelent meg. A kezdő lelkész Nagy László fogalmazó- és rendszerező zsenije már ebben a munkában megvilan. Úgy fejtegeti a prédikációkkal kapcsolatos meglátásait 9 oldalon keresztül, mintha tudományos vezetőként bírálna el egy művet, vagy legalábbis mintha egyenrangú tudós társa lenne a meglett korú, kitűnő ígérhirdető hírében álló püspöknek.¹⁷

Önálló szolgálatra a gazdag hagyományú Küküllői egyházmegyébe kerül, ahol előbb a haranglábi, később a szászcsávási egyházközséget pásztorolja gondos odafigyeléssel. Egyik gyülekezet-történeti tanulmányának tanúsága szerint Csávást Vásárhelyi János püspök az egész egyházkerület legrendezettebb és legfegyelmeltebb egyházközségeként tartotta számon. Erre az 1974-ig terjedő időszakra eddig csak utalásképpen találtunk adatokat Nagy Lászlónál. Az utalásokból azonban kitűnik, hogy egyházmegyei tanácsstaggá lépett elő és részt vett canonica visitációkon, ezenkívül templomot renovált Szászcsáváson. A munkálatok végeztével pedig professzorát, Maksay Albertet kérte fel az hálaadó prédikáció és imádság megtartására. Kötődését a szolgálati állomáshoz nem csupán a sok visszaemlékezésével és adomázásával tanúsította, hanem az által is, hogy a csávási egyházi kórus 160 éves fennállására díszes emlékkönyv megírását vállalta el.¹⁸

Pásztori hűségét és alapos munkáját azok a dolgozatok is jelzik, amelyek jóval a nyugdíjazása után jelennek meg: *A Küküllői Református Egyházmegye élete és állapota Dadai János esperességének idejében (1640–1668)* – RSZ 1993/3; *A Küküllői Református Egyházmegye egyházközségeinek bibliográfiai indexe. 1638–1781* – RSZ 1993/2–4., 1994/1–3; *A csávási református egyházközség élete a XX. század első felében* – RSZ 1994/5.

Külön figyelmet érdemelnek azok a másolási munkák, amelyek a Kis-Küküllő vidékének egyházi-népességi viszonyait veszik számba, és amelyek évtizedeken át vártak a közlés lehetőségére: majd a változások után jelentek meg a *Református Szemle*ben. Tiszteletre méltó az az odaadás és ügyeszeret, amellyel az elsárgult iratokat vallatja – és aminek főszerkesztőként állít majd emléket: *A Küküllői Református Egyházmegye hat*

¹⁵ Vásárhelyi János: A Lélek gyümölcse. Egyházi beszédek. In: *Református Szemle* (RSZ) 1953, 64–72.

¹⁶ Legnagyobb hatású tanárától átvett készséggel van dolgunk, amint N. L. feljegyzi Tavasz Sándor professzorral kapcsolatosan. Ld. *Szemle Füzetek 16. Tiszteld atyádat. Előszó*. Kolozsvár 1995.

¹⁷ Ugyanígy biztos ismeretet és teológiai alaposágot tükröznek a későbbi könyvismertetések is, amelyeket szép számban közölt.

¹⁸ *Tanulmányok a Csávási Református Egyházközség Történetéből*. Kolozsvár 1995.

*legrégebbi protocollumból jegyzetelte és 1959-ben összeállította Nagy László haranglábi, később csávási lelkipásztor.*¹⁹

A falusi lelkipásztorság éveiben napvilágot látott közléseiből és könyvismertetéseiből következtetni lehet arra, hogy elegendő időt szakított a német nyelvterület jelentős teológiai műveinek „faggatására”. Nagy lélegzetvételű tanulmánnyal nem állt elő ebben az időben, azonban látható, hogy a német nyelvterület elsőrangú egyházi íróitól olvasott és tanult, tudós teológusoktól és neves igehirdetőktől egyaránt. De arra is talált időt, hogy szolgálati helyének régmúlt viszonyait kutassa (*A kebli egyháztörténetírás kezdetei és az első historikusok a Küküllői egyházmegyében*²⁰).

Az erdélyi teológusokról általában elmondható, hogy munkásságuk keresztmetszetét a *Református Szemle* tárja elénk. Segédlelkési és lelkipásztori szolgálata idején Nagy László összesen 15 publikációval jelentkezik. Még nem tükröznek valamilyen sajátos teológiai érdeklődést, bizonyára a szerteágazó tevékenység, illetve érdeklődés miatt. De figyelmet érdemel a fiatal lelkipásztor időigényes levéltári másoló-jegyzetelő munkája is. Tekinthesük ezeket az éveket is a „fogyasztás”, az adatgyűjtés, a felkészülés és feltöltődés éveinek? A válasz egyértelmű igen, hiszen a további évek ezt igazolják.

Elismerés eddigi munkásságáért

Felkészültségének köszönhetően órá esett a választás, amikor a 70-es évek elején megfelelő alkalmazottat kellett találni a Teológiai Intézet főkönyvtárosi állására. Munkaköréhez tartozott a református hallgatók tudományos vezetése is, amely mellett a szellemi-lelki képzés gyűjtőpontjait is fel kellett villantania. Ez a „felvigyázása” senkinek nem jelentett terhet a hallgatók közül. Először azért, mert az előadások rendjén kívül zajlott. Másodsor, mivel a legtöbb talantumot kapott professzorainkhoz hasonlóan mindig tisztelettel és szeretettel, minden lekezelés és vállveregetés nélkül, ráadásul az igazi mesterek örömeivel közölte velünk tudását. Párhuzamosan ajánlott irodalmat, folyóiratot, szakdolgozatot, nem egyszer egy-egy korábbi teológus jeles munkájának címét. Indításként kifejtette, hogy az igazi olvasástól a könyvek „átnyalazásáig” nagyon széles lehet a skála, csak-hogy az alapos dokumentálódáshoz elengedhetetlen a papír és az írószer. – *Jegyzeteljen, uram!* – súgta oda újra és újra figyelmeztetését az olvasóterem látogatójának.

Milyen volt a korszak, amikor visszatért az intézet falai közé? A nyugati demokráciákat ezekben az években elbűvölték a Ceaușescu-féle mutatványok és statisztikák. A szovjetekkel szembehelyezkedő magatartás a „prágai tavasz” elfolytásakor, 1968-ban, a palesztinokkal való nagy ölelkezések és így tovább. A határokon belül pedig folyt az értelmiség elnémítása és elűzése, a kisebbségek beolvasztása és kiárúsítása, általában a megélhetési lehetőségek beszűkítése. Az állami beleszólás tetőfokára hágott a protestáns alma materben. Dávid Gyula egyházkerületi főjegyzőt állítólag előzetes konzultálás nélkül, egyszerűen a Kultuszdepartament telefonos utasítására bízták meg a rektori teendőkkal. Akárcsak a *Csittvári krónika* lejegyzőinek munkáját a regényben, úgy vigyázták az arra kirendelt szemek és fülek a könyves téka életét. Hermán M. János közlése nyomán tudjuk, hogy még jóval később is, amikor Nagy László korai nyugalomba vonulása miatt megüresedett a főkönyvtárosi állás, Székely Károly egyházkerületi személyzeti tanácsosnál puhatólózott, és ezt a választ kapta: – *Egyébben sem lesz részed, mint a széku piszkálódásában.*

¹⁹ RSZ 1993. 150–159., 232–243., 319–330.; 1994. 56–71., 125–143., 199–213.

²⁰ RSZ 1965. 179–186.

Már régen nyugdíjas volt Nagy László, az akkori rendszer is a múlté volt már, amikor egyszer megosztotta e sorok írójával annak a zaklatásnak terhét, amelyet egy alacsonybeosztású civil belügyi naponkénti látogatása rótt rá a könyvtárban. Meggyőződése szerint az egészségét is az akkori lelki feszültség rendítette meg. Félreértés ne essék, nem a hallgatók katonai rangú „gyóntatójára” kell gondolni, akit egymás között egyesek „a megnevezhetetlenek”, mások „Öcsiké”-nek” tituláltak az 1976–1980 közé eső tanulmányok idején. Egy régi vágású „börkabátosra” kell gondolni, akinek az volt a feladata, hogy az ateista rendszer kérlelhetetlenségét és a hatalom mindenhatóságát tudatosítsa az egyház és a kultúra szolgálatát vállaló személyekben. Hogy toladódásának nem volt ellenszere, ne lepjen meg senkit a beidézések és a minden formaságot mellőző berendelések korában. Feljegyzés van róla, hogy amikor a fent említett fiatal lelképásztor megkérdezte Nagy Gyula püspöktől, miért teszik velük a hatóságok ezt a dróton való rángatást, a püspök szomorúan azt felelte, hogy nem ő a felelős és azokat faggassa, akik bármikor felvehetik a kagylót és csak úgy betelefonálnak. Megalkuvó volt a püspök? Ezt csak akkor lehetne ráfogni, ha az érintett időben lett volna valaki a „gáton”, aki ellentmondani mer a mindent irányító hálózatnak. Csakhogy általános gyakorlattá vált a teológián (gyakran csupán a bizalmatlanság elhítése szándékával), hogy az őrnagy vagy ezredes rangot viselő felvigyázó az egyetemi autonómia intézményét és a teológiai előadás szentségét megsértve, óráról szólítottatva beszélgetésre-kihallgatásra a „pácienst”. És mi nem tudunk esetről, hogy az elkéreztetett diákot a katedránál álló tekintély egyszer is megvédte volna, vagy legalább visszaültette volna a padjába – legalábbis az istentisztelet jellegűnek tartott előadása végéig.

A hidegháború éveiben a romániai magyar egyházkerületek semmilyen szerves kapcsolatot nem ápolhattak a református egyház magyar ajkú alakulataival. Ugyanúgy nem építhetett ki kétoldalú, illetve sokoldalú kapcsolatot testvérintézetekkel a Teológiai Fakultás sem, beleértve a lelkészképző intézet könyvtárát is. A Nyugat protestáns egyházai elküldték ugyan a folyóiratokat, a megjelent teológiai műveket, szótárakat, szókönyveket, lexikonokat. A példányok azonban gyakorta egyediek voltak, ha egyáltalán méltóztattak kiadni azokat a vámhivatalban vagy a postán, ahova megérkeztek. Vagy olykor el is kallódtak a hosszú utazás alatt. A kötelező példány intézménye az illető korban teljesen feledésbe merült; igaz, volt ennek egy pozitív velejárója is: a „munkásmozgalom” piros vásznába kötött Ceaușescu-féle írásművek is elkerülték a könyvtárat.²¹

Ilyen körülmények között kellett gondozni a 40 ezer kötetet kitevő állományt, istápolni a tanuló ifjúságot, előmozdítani a lappangva folyó kutatómunkát, kézben tartani a gyarapítást és elvégezni az állami levéltár és a központi könyvtári igazgatóságok által elrendelt felméréseket, elkészíteni a statisztikákat.

Kozma Zsolt professzorral közösen ebben az időben készítették el a *Református Szemle* bibliográfiáját, amiből 1975-ben megjelenhetett az 1945–1974 közötti termésanyag ismertetése. A nagy szakértelmet, alaposágot és türelmet igénylő munka eredményeképpen a 3 évtized Szemle-termése három szempont alatt került rendezésre: szakterület, tárgymutató és névmutató. Ez kiegészült a felölelt évfolyamokban megjelent igemagyarázatok textuáriumával.

A teológiai tanulmányok derekán szóban „megelőlegezett” svájci ösztöndíj kereken 30 esztendő múltán vált valóra. Az 1978–1979-es években két szemesztert Genfben

²¹ Emlékezet szerint csak az 1987-ben megjelent testes *Omagju (Hódolat)* gyűjtemény volt a kivétel. Ez „megtisztelő felkérések” alapján íródott a diktátor születésének 70. évfordulójára. Ez azonban már a Nagy László utáni korban történt, és teológus-szerző nem is járult hozzá írásával.

tanulhatott. Itt a francia nyelvterület teológusaival barátkozhatott össze, akik igen értékelték képzettségét, érdeklődését pedig az illető kori kutatások súlypontjaira irányították. A Szemle Füzetek sorozatának 20. számában *Tanulmányok a Pál-kutatás köréből* cím alatt tette közzé munkája eredményeit. Az előszóban felfedi, hogy a kötetbe foglalt tanulmányok (a két exegézis kivételével) Kálvin városában születtek.

Akkori közlései a *Református Szemle* hasábjain jobbára fordítások, könyvismertetések. Közöttük a franciaajkú kantonok istentiszteleti életének, liturgiájának gyöngyszemei. Elmondhatjuk, hogy a külhoni egyetemjárás nem magaslik ki a korábbi egyenletes munka vonulatából, hanem a korábbi évtizedekre jellemző alaposág izmosodását szolgálta. Kézzelfogható nyereségét az ökumenikus láthatár kiszélesedésében fedezzük fel. Így egyengetődött az útja a későbbi kapcsolatápolásnak: előbb a Franciaországi Református Egyház zsinatára szóló kiküldetéshez (1992 májusa), majd a Református Világszövetség debreceni nagygyűlésén való részvételhez (1997 augusztusa). Az utóbbi nagy esemény népszerűsítésében Nagy Lászlóé volt az úgynevezett oroszlánrész.

De megragadhatjuk a tudományos nyereséget a későbbi nagyszámú publikációban, e publikációk tartalmában és koncepciójában is. Ennek alapján – Nagy László vonatkozásában – mindenképpen elhamarkodottnak minősül az illető időkben külföldet járt teológusokról alkotott sajátos vélemény, hogy ti. sajnos, egyikükről sem tudható, hogy mit jelentett a közegyház számára a külhoni tanulmányozás.

Nagy László könyvtárosi szolgálata nem csupán a *Református Szemle* vonatkozó évjárateiból látható az általa jegyzett közlések révén. Mintegy félmjelzi azt a számtalan megjelent és kéziratban maradt tudományos dolgozat, tanulmány és értekezés, amely 1974-től 1981-ig (és még az után is) született. Hiszen aligha akad olyan munka, akár erdélyi, akár külhoni tanulmányozó írta, akinek munkájába Nagy László közvetlenül vagy közvetve ne folyt volna be. Illetve, akinek munkája megszületésekor a tudós „főkönyvtáros úr” ne bábáskodott volna. Így választja őt el áthidalhatatlan mélység attól a lélektől, amely eredetekor körülengte az állam által beállított „tanulmányi igazgatói” állást.

Akik főkönyvtárosként megismerték, nem nevezhették könnyen barátkozónak. Ezt az állása sem engedte volna meg. A kérdezőket azonban mindig szívesen eligazította. Azokat pedig, akik a bentlakási szoba mellé második otthonul az olvasótermet tették, tettetés és személyválogatás nélküli barátságába fogadta.

Nyugdíjazás – töretlen munka mellett

Jóllehet Nagy László eddigi életét a különcnek bélyegzett „legénysor” határozta meg, mégis jó megérzéssel tudta bemérni a lehetőségeit. Ennek lett az eredménye, hogy 65 évesen nyugdíjba vonult. E lépést előmozdította egyrészt az általános nyugdíjazási rendszer, amely az egyházban is érvényesült – párhuzamosan a lelkészek 70 éves szolgálati korhatárának tiszteletben tartásával. Másrészt serkentette szívének visszatérő jelzése: takaréklángra kell kapcsolni!

Van olyan embertársunk, akinek a nyugdíjkor ellazulásra szolgál, másnak az unokák felkarolására. Ismét másoknak beteljesületlen álmaik hajhászására. Nagy László e köztötségekkel nem járó időt alkotásra fordította. Ennek bizonyossága az a töretlen publikálási folyamat, amelyet a *Református Szemle* megjelenései tanúsítanak: ugyanolyan ütemben születnek a tanulmányok, könyvismertetések, ígéhirdetési tervek, mintha mi sem történt volna. Igaz, több idő van a legendás „Trabival” – ezzel a maga nemében páratlan, kétütemű robbanómotoros csodajárművel – való jobb megismerkedésre, illet-

ve a ki-ki mozdulásra. (Egy ilyen kirándulásért – még nyugalomba vonulását megelőzően – szinte az életével fizetett. Furcsamód nehézkesen bánt a géppel, pedig fiatal korában a sportolásnak is hódolt: futballban, valamint 10000 méteres síkfutásban mérkőzött.²²)

Abban az életkorban vagyunk, amikor már letisztult érzemvilággal lehet számot vetni a házasságon kívüli élet valóságával. Nagy László agglegény volt. Azok közül való, aki ezt a családi állapotot józanul és meghasonlás nélkül vállalta fel. Írásából kicsendül családigenlése, de az is ugyanúgy kitűnik, hogy ismerte az egyedül való létforma nemes válfaját is. Az anekdoták között a Kelemen István lelkész-tanárhoz kötődők bevezetőjében írja: *Mint a legtöbb igazi agglegényt, megértő, vidám, barátságos és segítőkész természetéért mindenki szerette és becsülte.*²³ Hasonló értelemben fejtegeti a magasztos cél miatti párnélküliség kérdését a főművének számító *Református keresztyén közösségi etika* című könyvében. Az ilyeneket az első kategóriába sorolja a maga felállította négyes felosztásában. A második csoportba vélekedése szerint a javíthatatlanul fogyatékosok tartoznak, míg a harmadikba azok, akik a sors bizonyos kényszere miatt voltak kénytelenek lemondani a társas életről. A negyedik kategóriába utalja az elváltakat, illetve az özvegyekre jutottakat. Amikor az egyedül élőkről általánosságban összegez, élénk színekkel, gazdag fantáziával ecseteli az egyedül maradt emberek, nők és férfiak lehetőségeit: *A házasságnélküliség e négy kategóriájában élők mindenkének az élete – ahogy mondani szokás – egy kész regény. Az életregények nagy része szomoruijáték: dráma vagy tragédia. Esetleg tragikomédia. Esetleg valóságos bohózat. Ahány egyed, annyi színmű. Annyi súlyosabbnál súlyosabb probléma.*²⁴

Egyik megnyilatkozása alapján nyugodtan állíthatjuk, hogy e magatartásában is a józan-ság vezérelte. Kifejtette, hogy férfieleetének utolsó, kolozsvári szakaszában mondott le végleg arról, hogy megnősül. Ekkor lakását meg kellett osztania édesanyjával, ráadásul az egyik nagynénjével is: *Hova vittem volna egy harmadik asszonyt, uram?! –* hangoztatta mintegy a maga igazolására. S ezt olyan ártatlanul tudta előadni, hogy hallgatójának eszébe sem jutott feltenni a kérdést: miért nem megy bele olyan „partiba”, amely azzal jár, hogy ő maga lép be egy nő háztartásába...

Egyébként is örök fiatal maradt, aki szabad lélekkel tudott buzogni a tudományok eljegyzett szerelmeseként. Harminc év múltán elevenítette fel egyik tisztelője, hogy egy ragyogó kikeleti napon az intézet délre nyíló kapuja előtt álldogált néhány diáktársával, amikor közéjük lépett a már 50-es éveit taposó „Cogito” és belekezdett az Áprily-féle ritmusba: *A nap tűze, látod / a fürgé diákat / a hegyre kicsalta...* Az adott helyzetben a diákok nem voltak fürgék, a Bocskai tér járdáját sem nevezhetnénk domborzatnak, nem-hogy hegynek, mégis érződött, mondja az emlékező, hogy *Cogito velünk együtt fiatal.*

Egyelőre nem rendelkezünk támponttal, azonban a publikálások időpontja arra enged következtetni, hogy Nagy László a nyugdíjas korszak ez első évtizedében három területen végez olyan természetű kutatást, amelyre az irodalomtörténet is számot tarthat. A negyedik terület az újszövetségi bevezetéstudomány és a biblikai teológia „koordinátáin” helyezkedik el. Az első Szenczi Molnár Albert munkájának felmérése és értékelése a Hanau-i bibliakiadás kapcsán. A második Vásárhelyi János prédikációinak formai és stílári elemzése. A harmadik Madách Imre halhatatlan színművének, *Az ember tragédiájának* teológiai értékelése. A két első pásmában kemény robotot is kellett vállalnia. Bibliái fejezetek sorát tanul-

²² „...és vidámitsd meg az én szívemet” 63.

²³ Uo. 179.

²⁴ Nagy László: *Református keresztyén közösségi etika*. Kolozsvár 2000, 263.

mányozza párhuzamosan, rendkívüli összpontosítást igénylő korrektori munkát végezve azért, hogy a vizsolyi, illetve a hanai változat hibaanyagát egybevesse. Régen elhanyagolt területen törleszt ezáltal adósságot, de példát is ad ugyanakkor a harmadrangúnak tartott munka megszerettetésére. Nehéz elnyomni a kérdést a prédikációk aprólékos elemzésének olvasása közben: vajon az idejüket gyakran szétforgácsoló szolgatársak mennyire értékelik, hogy Nagy László összesítette: egy Vásárhelyi-féle prédikációba átlag 1622,5 szó épült be, amelyek átlag 75,66 mondatot alkotnak. S tovább bontva, egy-egy prédikációban hány főnév, melléknév és ige segíti a fogalmazást és a megértést! (Vagy egyáltalán: mit jelent számunkra az elmélyült teológus „diakóniai” munkája, amely által dolgozatok, előadások és prédikációk sokaságát ültette át magyar nyelvre...) A kutatás harmadik súlypontja az újszövetségi tudomány területére esik. Itt Pál apostol személye, kegyessége és misszionáriusi kapcsolatai állnak az előtérben. Akárcsak az első két területen feltárt tanulmányi eredmények, a Pál apostolt bemutató munkák is kettős megjelenésben kerültek közlésre: a *Református Szemle* folyóirat mellett a *Szemle Füzetek* sorozatban is. Megjegyzendő, hogy szövegfordítói ténykedésében Nagy Lászlót alighanem Szenczi Molnár Albert példája serkentette, aki a maga korában hatalmas munkát végzett, hogy a reformátorok írásait népünk számára hozzáférhetővé tegye.

És mégsem önmagukban ezek a munkák a nagy teljesítmények, hanem az elemzések kiértékelése, a mérleg megvonása, a párhuzamokba állítás, valamint a további tennivalók megjelölése. És végül, az a mód, ahogyan biztossággal és avatottan összegez. Ebben mester Nagy László, ebben tud felülkerekedni diadalmasan a nyugdíjas évek letörtésén és levertségén. Bármire vetette rá a kezét, kitűnt, hogy van koncepciója, van víziója a vizsgálat tárgyával kapcsolatosan. Más kérdés, hogy gyakran megrekedt a jószándékú idealizálás és moralizálás mezején.

De volt még Nagy László visszavonulásának egy különleges hozadéka, amely lelki egyensúlyát szolgálta. Közvetlenül nyugdíjazását követően nagyszabású építési-bővítési, és ezzel együtt „korszerűsítési” munkálatoktól lett zajos a Fakultásnak otthont adó épület. Ennek indokoltságát (helyszűke és a berendezések elavultsága) senki sem vitatta. Mégis biztosra vehető, hogy az összesen 5 évet igénybe vevő munkával járó felhajtás és zaj rohamütemben tette volna tönkre maradék életét. De nem csupán a kopácsolás, nem csupán a vitákat előidéző költekezés, nem az épület és az udvar harmóniájának végzetes megrontása okozta volna a leépülést. Hanem mindenekelőtt a könyvtár „szentélyjellegének” tönkretétele, amelynek rendjén nem csak a füzérben sorakozó termeket összekötő, mivesz asztalosmunkával készült szárnyas ajtók csonkítottak meg. És aminek tejebe a könyvtár teljes állománya vízvezetéktrócsa vagy jobb esetben „csak” szennyvízszivárgás veszedelmének lehet kitéve. A könyvtárak státuszának ilyen mértékű megbolygatását aligha tudta volna elfogadni a könyvek öregedő szerelmese. Ezért is tekinthetjük gondviselés-szerűnek az aktív szolgálat megszűntét Nagy László esetében.

Új magarátalálás időszakos kiadványok és könyvek közzétételében, valamint az oktatásban

Ehhez a mozzanathoz szükséges volt a hosszú életűnek vélt kommunista rendszer bukása, amely gúzsba kötötte az emberek jogát a hithez, az anyagiakhoz, a hírekhez és a hírek közléséhez. Nagy László, mint Vásárhelyi János püspök tisztelője és követője, maga sem hitte, hogy nemzedéke túl fogja élni a kommunizmust Európában. Amikor azonban „lehullt a vassüggöny és ütött a cselekvés órája”, ő teljes lelki-szellemi fegy-

verzettel, épen megőrzött hitvalló öntudattal állt készenlétben. Ekkor derült ki, hogy számára a fakultásbeli könyvtár „levegője”, ami bő másfél évtizeden át naponta éltette, valami olyat jelentett, mint János apostolnak a Páthmósz-szigeti magány. Mert amiképpen János szeme megnyílt a mennyei látásokra és meglátta a „kellő világot”, Nagy László szeme biztosan látta meg a teendőket. Nem csupán nagyléptékű elképzelések születtek meg fejében, mint amilyen például egy keresztyén múzeum életre hívása, hanem arra is volt érzéke, mit kell közreadni szóban-írásban. És a legjobban felmérte, hogyan kell közreadni: formában, minőségben. Így segített ledolgozni azt a hátrányt, amelyet az egyházi könyvnyomtatás és könyvkiadás elsorvasztása, a vallásoktatás megbénítása okozott az 1948–1989 között eltelt négy évtizedben. Programját egyik utalásából tudjuk felidézni ezen a helyen. A *Református Szemle* 1990/4. számában²⁵ leközlő László Dezső hagyatékából a nagy egyháztörténeti művet: *A magyar református lelképásztor a történelemben*. Közlebbtről a feltáró munka első részét, amely a reformáció századának történéseit öleli fel. Nagy László írja „útravalóként” az előszót, ebben ismertette kiadói elképzelését: *László Dezső e műve annak a jól átgondolt egyházirodalmi programnak a keretén belül jelenik meg, amelynek célja kimagasló theologusaink posztumusz műveinek kiadása által a „babiloni fogság” hiányosságainak a pótlása. László Dezső e műve annak az egyházirodalmi reneszánsznak a keretén belül jelenik meg, melyet a Kovászán megjelenő Ige című lap 1990. évi 3. számában meghirdettünk.*²⁶

Az „egyházirodalmi reneszánsz” megvalósításához Nagy László felsorakozott az 1990-ben megválasztott erdélyi egyházi vezetés mellé, és utolsó erejéig velük menetelt. Így ő az egyházirodalmi reneszánsznak nem csupán megálmodója, hanem animátora is lehetett. Ekkor kibontakozó munkássága két megújuló területre esik. Az egyikben oktatói készségét csillogtatja meg az újonnan indult főiskolai vallástanárképzés keretei között, ahova megbízást nyer. (Vallástanárképző Fakultás elnevezéssel párhuzamosan indult be a vallástanár-oktatás Kolozsváron és Vásárhelyen.) A másik pászmán az időszaki kiadványok rendezését, valamint a kéziratban maradt munkák gondozását és közreadását ruházzák rá. Kiadói-szerkesztői alaposságát tekintve itt csupán egyetlen kiadványt említünk meg. A hiánypótló *Templomi imádságos könyv* egyes darabjainak a megírásába csaknem száz közreműködőt vont be egész Erdélyből.²⁷

A vallástanári fakultáson 1990–1995-ig működik. Oktatói munkáját a következő tanárok mellett fejté ki: Benkő András, Pásztori K. István Gerő, Péntek Árpád, Péter Miklós és Szathmáry Béla. Később kapnak tanári megbízást: Balon József, Gálfy Zoltán, Horváth Ilona, Lászlóffy Ilona és Tapolyai Mihály. A Nagy László által előadott tárgyak a következők: hitvallásismeret, dogmatika, etika, felnőtt katekézis és vallástörténet. Nagy szakértelemmel, teljes odaadással szolgálta a képzés ügyét. És igazi hátráteltként szenvedte meg azt, hogy a 10. szemeszter után nem igényelték a munkáját. Rajongásig szerette a fiatal nemzedéket, óriási felelősséget érzett a gyermekekért, akiket hallgatói majd oktatói fognak. (A 70-es évek egyik teológus hallgatója például ma is emlegeti, hogy kibocsátása alkalmával elbúcsúzásként „a főkönyvtáros úrtól” ilyen útravalót kapott: – *A kisbárányokat gyűjtse össze. Utánuk bejönnek majd a szülők is az akolba.*)

²⁵ Ez a *Szemle Füzetek* 5. felirattal jelent meg. Ugyanúgy tisztázásra vár, hogy az 1990. Szemle-folyam 4., július–augusztusi száma miként jelenik meg *Szemle Füzetek* „köntösben”, *Kolozsvár, 1991-es* keltezéssel, úgy, hogy az idézett előszó keletkezési dátuma *1992. augusztus hó 20.*

²⁶ Ld. *Szemle Füzetek* 5. László Dezső: *A magyar református lelképásztor a történelemben*. Kolozsvár 1991, 5.

²⁷ Az Erdélyi Református Egyházkerület kiadása, Kolozsvárt 1994.

Amikor a didaktikai fakultás csatlakozott a Babeş–Bolyai Tudományegyetemhez, az új tanári közösség felállásakor Nagy László és vele együtt több társa megbízása megszakadt. Itteni munkáját azzal zárta, hogy részt vett az első évfolyam szakvizsgáin, a szakterületére tartozó írásbeli dolgozatokat elbírálta és értékelte (1995). Az oktatói éveket gyümölcsét szemlélhetjük a kátétanulmányokban, valamint az önálló kötetű egybe-dolgozott etikaelőadásokban.

Ebből az időből származik egy történet, amely szemléletesen megörökíti Nagy László kimagasló felkészültségét és lenyűgöző íráskészségét. Elhallgatta ugyan annak nevét, akivel eldiskurált, de érteni engedte, hogy egyik nyugati dogmatikatanárral folytatott beszélgetést. Az illető neves teológus felkérte erdélyi professzortársát, hogy vegyen részt abban a szűk tudósközösségben, amelynek ő már régen tagja. A megbecsülés a tudományos alaposág mellett bizonyára Nagy László megnyerő magatartásának is szólt. Hogyne szólt volna, amikor az idegenből származó tudós gyanútlanul érdeklődött, hogy úgy-e, személyi számítógépen írja meg dolgozatait és előadásait, Nagy László igennel válaszolt, majd zakója alá nyúlt és mosolygó arccal felmutatta előtte Mont Blanc-töltőtollát!

Ezek után forduljunk Nagy László kiadói-szerkesztői tevékenysége felé. Ismeretes, hogy akárcsak a vallásoktatás, az egyházi könyvkiadás is romokban hevert az 1989-ben bekövetkezett fordulatig. Olyan éveket is megértünk a kommunista vezetés idején, amikor Erdély földjén az egyetlen egyházi jellegű „nyomdatermék” a falinaptár jelentette – az is elégtelen példányszámban.

1990-től egy csapásra szűntek meg a korlátok minden téren. Akinek pénze van és ötlete, vállalkozásba foghat. A diplomázottaknak lehet mozogni. Egyszerre csak templomokat, parókiákat, otthonokat lehet építeni. Szabadon lehet utazni – hosszú ideig beutazási vízumot kellett beszerezni hozzá sok ország esetében. Lehet találkozókát, konferenciákat rendezni. Szabad beindítani egyházi iskolákat. Szabad írni, szabad közléteni. Ehhez az egyház újra, és főképp szabadon működtethet saját nyomdát! (Igaz, az elkobzott egyházi ingó- és ingatlan javak kérdése mai napig sem rendeződött megnyugtatóan: a hagyományosan magyar egyháznak a korábbi anyagi értékeihez való jogát elvből, történelmi meggondolásból nem akarja elismerni a román állam.)

Úgy tűnik, hogy a gondot hamarosan a kinyomtatott művek tárolása és terjesztése jelentette. Az egyházi publikálás, illetve az iratterjesztés terén előállt általános helyzetet jól ragadja meg az egyházkerület gazdasági ügyosztályának jelentése az 1994. évből, amelyet szükségesnek tartunk bemutatni:

Az 1989-es decemberi események nyomán, fél évszázados hallgatás után, végre újraindulhatott az egyházi művek korlátlan kiadása. Az országot sújtó infláció, a papír árának csillagászati össze-

Nagy László pozsonyi városnézésen az 1990-es évek elején

ge azonban nem kedvez az egyházi kiadványok megjelenésének. Az infláció okozta elszegényedés miatt mind kevesebb és kevesebb pénz jut könyvek vásárlására.

Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy miután évtizedeken keresztül egyházi jellegű művek megjelenetése nagy nehézségekbe ütközött, és ezt sokan nem az akkori közismert állapotoknak, hanem az Igazgatótanácsnak rótták fel, ma, amikor a helyzet teljesen megváltozott, sok kiadványunk tömegpéldányszámban hever raktáron, lelkipásztoraink nagy része teljesen közömbös ezek iránt, a legcsekélyebb érdeklődést sem tanúsítva.²⁸

De ahogyan az egészséges kálvinista lelkületet nem tudta megrontani az atyákban a letűnt rendszer mostohasága, úgy nem bénította meg azt az új időkben sem a felmerült pénzhígulás, sem a közöny.

Elsőrendű feladat volt a cenzúrától megszabadult folyóirat, a *Református Szemle* sorozat folytonosságának megszervezése. Erre épp Nagy Lászlót tartották a legmegfelelőbbnek. Ő pedig teljes odaadással fordította gondját az „egykére”. Az 1990. év, egyben a 83. évfolyam 1. számát kizárólag egy vaskos tanulmánya képezte: *Pál apostol kapcsolatai levelei protokolljában. Pál levelei protokolljának theologiai kérdései*. A következő számokban ismételtlen doktori dolgozatokat, magántanári értekezéseket rendez sajtó alá és lát el előszóval, hogy a decemberi fordulatot követő eufóriában előállt kézírathianyot lefedezhesse. Így jelennek meg sorra eddig csak gépiratban ismert tudományos anyagok, amelyeknek címe előtt Dávid Gyula, Csutak Csaba, Maksay Albert, Gálfy Zoltán és Geréb Zsolt neve áll. Főszerkesztői működése az 1997. évig terjed ki. Ő maga is folyamatosan közöl a folyóiratban: dolgozatokat, megemlékezéseket, könyvismertetéseket, fordításokat, beszámolókat. Tevékenysége első négy évének publikációs anyagát ő maga lajstromozza és rendszerezi bibliográfiai szempontból.²⁹ Ennek alapján lehetséges az ő saját szándékának megfelelően elkülöníteni a Szemle füzetekben megjelent anyagot a magában a *Református Szemle*ben közölt publikációktól, mert esetenként egyik fedte a másikat.

A lelki értékeket hordozó prédikációk közlésének és széles körben való terjesztésének hagyományát kívánta folytatni, amikor Csiha Kálmán püspökkel közösen megindítja az *Igehirdetőt*, amelyet a kezdettől, 1990 ősztől szerkesztett egészen halála hónapjáig, 1998. augusztus 1-ig. Rövidebb időre az *Értesítő* és az *Üzenet* főszerkesztői feladatait is rábízta (1994–1996). Így volt periódus, amikor négy időszakos kiadványt „tartott kézben” egyszerre. Akkortájt emlegette így őt – minden bántó felhangtól mentesen – öreg barátja és szerkesztőtársa, Nagy István: „sajtomágnás”.

Újjáélesztette az *Ifjú Erdély* kiadásában megjelent Élő Könyvek sorozatot, amely a második világháború idején megszűnt. Az új kötetek kibővített sorozatcím alatt kerülnek ki a nyomdából, közös szerkesztésben: *Református Élő könyvek* címmel (1–6).³⁰

Szerteágazó érdeklődését az egyes lapok változatosságában és az egyes megjelenések anyagában szemlélhetjük. Igyekezett tematizálni, amennyire csak lehetőség volt rá, hogy egy-egy évforduló vagy bizonyos kérdéskör legyen egy kiadványának „kristályosodási tengelye”.

Nagy László életének még ebben a negyedik szakaszában sem adta fejét cím- és rang megszerzésére. Ő maga Nagy András professzor „Jabbók révi tusakodására” ve-

²⁸ *Újtjelző*. Az Erdélyi Református Egyházkerület Évkönyve 1994. Kolozsvár 1995, 127.

²⁹ RSZ 1994. 285–295.

³⁰ Létezik-e, hogy a szerkesztők neve annyira hozzánő a kisformátumú füzetekhez, hogy Nagy László nevét még a 2003-ban megjelenő kiadványon, a 8-as számot viselő kisformátumú füzetet is olvashatjuk! Valószínűleg újrakiadási bakiról van ez esetben szó. (Ld. a művek, szerkesztések jegyzékében.)

zeti vissza indítékait, aki tanítványát tanújává tette annak a hatalmas, imádságos küzdelemnek, mely során három nap alatt döntenie kellett a tanári katedra és a nagyváradai püspöki szék között. – *Döntése számomra egész életre szólóan a theologia nélkülözhetetlen fontosságát demonstrálja.* – írja.³¹ Érthető tehát, ha Nagy László közéleti szerepet egyházunkon belül szigorúan csak annyiban vállalt, amennyiben ez előrevitte az igehirdetés és a publikálás ügyét. Még az sem számított neki, ha az alakulatot, amelyet tudásával és tehetségével támogat, nem fogadják mindenütt rokonszenvvel és barátságosan. Emlékezetes, mennyi ellenérzést szült a magyar reformátusság összefogásának eredményeképpen megalakult egyházszövetség-féle, a Magyar Református Tanácskozó Zsinat. Ehhez a kezdeményezéshez nem csupán a hivatalos román vezetés viszonyult nemtetszéssel, hanem a 20. század első évtizedeiben írott történelem meghatározó szereplői is, akik nem titkolt göröcsökkel és félelmekkel fogadták a magyar református egyházak összefogását az államhatárok fölött. Az 1990-es évek közepén megalakult Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatában Nagy László két bizottság munkájában vett részt. Tagja volt a liturgiai bizottságnak, ahol megalkották a református egyházak közös istentiszteleti rendtartását. Nem térünk ki e keretek között az egységesített istentiszteleti elemekre, azonban kiemeljük, hogy a liturgiabeli szövegek stílusán a Nagy László-i mesterjegy ismerhető fel. Aprónak tűnő vívmány, ami ehhez az új liturgiához kötődik nálunk Erdélyben: ennek a „reformnak” köszönhetően hangzik a hívek és a lelkipásztorok szájából immár egységes szövegben magyarul az Úri imádság és az Apostoli hitvallás.

Nagy László a liturgiai egységesítő munkán túlmenően elnöke volt a tanácskozó zsinat sajtó- és telekommunikációs bizottságának is. Döntő szava lévén, ezen a vártán is beindított egy időszakos kiadványt, mellette pedig egy internetes újságot. A Magyar Református Világhíradó III. évfolyamának 1–2. számát láttuk, amelyet Budapesten adtak ki, Kolozsváron nyomtatták 1998-ban. A 28 nyomtatott oldalt tartalmazó füzet 2. oldalán olvasható: *A lapot alapította Nagy László.* A sajtóügyi bizottság 1998. augusztus 11-én tartott ülésén Tonk István, a Mészótfalusi Kis Miklós nyomda vezetője mint bizottsági tag jelentést terjesztett elő. Erre a jelentésre támaszkodva adathozhatjuk ezen a helyen, hogy a tanácskozó zsinat hivatalos lapjaként elindított Világhíradó addig a dátumig 3 megjelenést ért meg. Ugyanakkor létesült az Internetes újság, *Hang és Visszhang* címmel, amelynek Nagy László egyik kezdeményezője és lelkendező felkarolója volt. Az elektronikus sajtó lehetőségeit idejében felismerő ősz szerkesztő a világhálón való közlést is népszerűsítette azon évek írásaiban.³² Csak sajnálhatjuk, hogy az illető területen kifejtett munkája megszakadt, mert itt is szünetet iktatott be Nagy László halála. Akárcsak a Szemle Füzetek sorában, amely az 1998. évtől elakadt: a 20. megjelenést követően.

A *Református Szemle* születésének 90. évfordulóját a figyelmes főszerkesztő valami rendkívüli megjelenéssel kívánta gazdagítani. Elérkezettnek látja az időt, hogy megvalósítsa a másokkal együtt rég dédelgetett elképzelést és megjelentesse az egész Szemle-sorozat repertoárját. A vállalkozás sikerül, a kinyomtatást azonban már nem éri meg. Az 1998. év 5–6., összevont Szemle-számban időrendi sorrendben, az egyes szerzőkre lebontva áll előtünk a hatalmas opus-felsorolás: mint Nagy László főszerkesztői tisztelgése a mindenkori folyóirat számára dolgozók előtt, de ugyanakkor mint nélkülözhetetlen segítség a jövőbeni kutatók, illetve az olvasók számára. A témérdek munka Márkodi Sarolta vallástanár nevé-

³¹ Nagy László: Előszó. In: *Szemle Füzetek 16. Tiszteld atyádat. Tanulmányok az erdélyi református theologia történetének köréből.* Kolozsvár 1995, 5.

³² Ld. RSZ 1997. 93–95.: *Evangelium és információ*; illetve 1997. 231–233.: *Információ és evangélium.*

hez kötődik.³³ A Márkodi-féle kimutatás terjedelmében is³⁴ jelzi azt a rengeteg türelmet és kitartást, amit az egyes szerzők és a névtelenül közlők munkáinak kikeresése és lajstromozása jelentett kilenc évtized terméséből. A tekintélyes munka elé Nagy László ajánlást írt, amelyben feltérképezi az „iratfolyó” eddigi útját és visszatekint annak „forrásvidékére”. Megfogalmazza a kiterjedt repertoár gyakorlati hasznát is, ami saját megfogalmazása szerint abban áll, hogy *visszaemeli a jelenkor tudományos vérkeringésébe az elmúlt évtizedek irodalmi fázisainak eredményeit.*³⁵ Alapvető sajtótörténeti adalékkal is szolgál, amikor felfedi, hogy az egyházkerület korabeli időszakos kiadványai voltaképpen a Szemle 1990 előtti rovatainak a folytatásai: *A hivatalos részből lesz az Értesítő, a prédikációi rovatból Nagy László gondolatára Csiba Kálmánnal közös alapításban születik meg az Igebüdtető. A Hírek, krónikák rovatból Marosvásárhelyen formálódik a gyülekezet tagjaihoz szóló Üzenet, melynek szerkesztősége ma Kolozsváron van. E folyóiratcsoportot kiegészíti a Csiba Kálmánné nőszövetségi elnök újraalapításában, Nagy István főszerkesztésében megjelenő Református Család nőszövetségi lap. Ezzel a Református Szemle „leányai” önálló életet kezdtek. A Református Szemle „leányai” anyásodása után a Református Szemle a tudományos teológiai fórum szerepét tölti be.*³⁶ Ha ezt a közlést nem is lehet minden részletében adatolni és alátámasztani, annyi cáfolhatatlan, hogy az Üzenetnek és az Értesítőnek alcíme egyaránt társalap-minőséget kölcsönöz ezeknek a kiadványoknak. A „költött” emlékeket betudhatjuk annak a körülménynek, hogy az Ajánlás megírásának heteiben a Szemle akkori „atyja” már végső küzdelmét vívja az emésztőszervén elhatalmasodó betegséggel. Abban is észrevehető a figyelem ernyedtsége, hogy a „Szemle-leányok” sorába nem veszi fel a Szemle Füzetek sorozatát, holott a füzet-folyam egyenesen „édesleány” számba megy. A Szemle Füzetekről majd az Ajánlás záró soraiban, a nyomdának szentelt köszönő sorokban tesz említést az immár nagyon megfáradt tudós lapszerkesztő. Az őszinte nagyrabecsüléssel aláírt ajánló szöveg alján az 1998. július 15. dátumot olvassuk. Nagy Lászlónak szíve, mely a Krisztusban való feltámadásban, más szavakkal kifejezve „az új kiadásban való megjelenésben” töretlenül hitt, 40 nappal később, 1998. augusztus 25-én dobbant utolsót. Végóráiban írott és szerkesztett opusainak gyakorlati kivitelezője, Tonk István állt betegágya mellett Burián Tamásné társaságában. Ketten kísérték a földi lét végső határáig.

Temetésére nézve Nagy László úgy rendelkezett, hogy az Székelyudvarhelyen legyen, a legszűkebb családi körben, ravatalánál pedig ne tartassék prédikáció. A tiltás kényszerén az udvarhelyi lelkipásztor, Geréb Attila úgy enyhített a kis gyülekezetre való tekintettel, hogy a felolvasott zsoltárszakaszok végén hömpölygő, de nem terjengős imádságába foglalta bele az alkalomhoz illő gondolatokat. Ezek között a Nagy László életével és szolgálatával érintkező evangéliumi üzenetet. Az idézett igeszakasz ez volt: Zsolt 119, 47–62. 89–92.

Tévedés lenne azt hinni, hogy az alapos teológiai műveltséggel bíró Nagy Lászlónak tekintélyes könyvtára lett volna. Puritán lakásának díszét egy-két szerény festmény díszítette, könyvei pedig elfértek volna két-három szál öles deszkán. Könyvtár helyett neki ott volt az esze. Illett rá a régi afrikai mondás: – Tudjátok, amikor nálunk meghal egy-egy vén, az olyan, mint amikor nálatok leég egy könyvtár.

Teológiai megérlelődését az Erdélyben termékeny talajra lelt barthiánizmus határozta meg. Megragadó foglalatát szemléljük ennek a folyamatnak az 1982-ben kézikötetbe gyűj-

³³ Előzetesen Nagy László maga készítette el és publikálta négy év anyagának repertóriumát: RSZ 1994. 285–295.

³⁴ RSZ 1998/5–6. 349–611.

³⁵ Uo. 348.

³⁶ Uo.

tött prédikációinak címadásában: *Érettünk, miattunk, helyettünk*. Miután Barth Károly krisztológiai axiómáit választotta címül, és miután szívébe belevésődött egyik példaképének, Nagy András professzornak íróasztala fölül az oltrákép-másolat: Grünewald Jézusra mutató Keresztelő Jánosa az isenheimi szentélyből.

Lehet, hogy furcsának tűnik, Nagy László lelki fejlődését az élete végén megírt anekdotáskötetben véljük felismerni. Nagy László a humanizmusból indul el a felnőtt életbe, Krisztushoz érkezve érik férfivá, majd érett hittel múlik ki az életből, mint „Istenhez hanyatló árnyék” – ahogyan az elköltözését hírül adó gyászjelentésben olvashatjuk. A Krisztusnál-Krisztusban való létmódot (számtalan más megnyilatkozási hely mellett) ugyanannak a megkapó munkának, az anekdotagyűjteménynek élelőszavában így fogalmazza meg:

A Szamos és a Körösök, a Maros és a Küküllők, az Olt és a Zsil partján „Babilon vízzeinél” ülünk. Sírunk és emlékezünk (Zsolt 137,1). Ez az élethelyzetünk. (...) a Duna és a Tisza, a Rajna és a Szajna, a Mississippi és az Amazonas partján is mindaddig „Babilon vizei” mellett ül az ember, amíg a létbizonytalanságot és a félelmet, a bünt és a halált nem győzi le szívében az a bethlemi gyermek, akinek csillagát újra látva, a napkeleti bölcsek „nagy örömmel örvendezének” (Mt 2,10). Jézus Krisztus az öröm forrása és ura. Atlantisz örökre eltűnt, Eldorádó nem volt és nem lesz soha, de „Babilon vízzeinek” zúgásában is szól az uraknak Ura: Ne félj, mert megváltottalak, neveden hívtalak, enyém vagy! (Ézs 43,1).³⁷

A református Anyaszentegyház egyszerűségét megélt szolgálta volt Nagy László, aki magasra helyezte a mércét saját maga elé, de mások előtt is úgy tűnt fel, mint a jóról jobbra buzdító „szent számonkérés embere”. A lazaságot semmiben sem tűrte meg. A publikálásra szánt, lefordításra kiadott cikkeket és dolgozatokat is a szöveghűség köntöztetésében kívánta vizsgáltatni. – *Fordítani annyit tesz, mint gúzsba kötve táncolni* – mondta bírálatában. De nem csupán kritizálni tudott, hanem elismerni is. Ilyenkor egyetlen szóban fejezte ki meglepedettségét: – *Bene*. A református egyház egyszerűsége mellett tisztában volt annak szegénységével is, de ez nem vezette el a sajnálkozásra vagy az önsajnálatra. Ellenkezőleg: arra ösztönözte, hogy feltárja a szellemi kincseket, és, amennyiben rajta áll, gyarapítsa azokat. László Dezső lelkipásztornak a János jelenéséhez írt magyarázatait méltató utószóban a következőképpen ír erről: *Az erdélyi református egyház világi javakban igen szegény. Nincsenek latifundiukai, nincsenek dollármilliókat érő műkincsei, nincsenek dús bankbetétei. De az erdélyi református egyház igen gazdag evangéliumi prédikátorokban, prófétai ihlettségű és szellemiségű igehirdetőkben.*³⁸

³⁷ „...és vidámitd meg az én szívemet” 4.

³⁸ Ld. Utószó. In: László Dezső: *Bibliamagyarázatok János apostolnak mennyei jelenésekről való könyve alapján*. Az Erdélyi Református Egyházkerület kiadása. Kolozsvár 1995, 159.

Nagy László síremléke a székelyudvarhelyi református temetőben

Emlékezésünk végén az a benyomásunk lehet: Nagy Lászlónak nem voltak megtorpanásai. Hivatástudata magaslatait járta világeletemben, hitvalló derűvel fogadta a sors fordulatait. A református egyház szegénységét és puritánságát pedig nemcsak hangoztatta és prédikálta, hanem azt mélyen meg is élte. Eszményiesítő megállapítások, amelyeket mesterünk önérzetesen visszautasítana. Leginkább a példázatbeli szántóvetőre ismerhetünk benne, aki nagy kincsre találván, mindenét eladta, hogy azt a földet megvehesse... – *Ez az „én” Bibliám az én legdrágább kincsem. Péter apostol nyomán elmondhatom: ezüstöm, aranyam nincsen, de a názáreti Jézus nevében az „én” Bibliám sokszor szólt így hozzám életem során: kelj fel és járj. (ApCsel 3,6)*³⁹ Látunk kell azonban, hogy Nagy László a kelj fel és járj jótékony imperatívuszát nem egyedül és nem magánemberként élte meg, hanem annak a közösségnek tagjaként, amelyikhez tartozott. A tudományok szerelmese utánozhatatlan ráérzéssel írja a teológiai fakultás 100 éves jubileuma kapcsán, hogy az *erdélyi teológia története lényegében nem más, mint az atyák és a fiak kézfogásának szakadatlanul megújuló története*.⁴⁰ Vázlatunkban megkíséreltünk felidézni azokból az arcokból, akik Nagy László nemzedékéhez kötődtek, akikkel számára megadatott a kézfogás lehetősége. A számbavétel hézagos lehet ugyan, mégis nyugvópontra lelt elménkben a kérdés, honnét támadt az a szellemi-lelki gyarapodás, amely Nagy Lászlót élete végére az erdélyi magyar egyházi sajtó „apostolává” avatta.

³⁹ Vallomás *Az „én” Bibliám* című írásban. In: RSZ 1983. 67.

⁴⁰ Nagy László: Előszó. In: *Szemle Füzetek 16. Tiszteled atyádat. Tanulmányok az erdélyi református theologia történetének köréből*. Kolozsvár 1995. 5.

„...akár élek, akár halok, nem önmagamé, hanem az én hűséges Uramnak és Megváltómnak, a Jézus Krisztusnak a tulajdona vagyok...”

Megszomorodott szívvel tudatjuk mindazokkal, akikkel együtt munkálkodott, valamint azokkal, akiknek a nyomtatott betűi és a hirdett Ige úján áldássá lehetett, hogy

Nagytiszteletű Nagy László

nyugalmozott lekipásztor és teológiai főkönyvtáros, a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata Sajtó- és Telekommunikációs Bizottságának elnöke, életének 73. évében elhunyt. Akkor ragadta el tőlünk a súlyos, de az isteni gondviselésbe simuló, türelemmel viselt betegség, amikor alkotó életének delelőjére jutott.

Ősi székely család gyermekeként született Székelyudvarhelyen. Teológiai formálódásával egyidejűleg magyar nyelvi és irodalmi tanulmányokat folytatott a kolozsvári Bolyai Tudományegyetemen. Szolgálatát 1950-ben a Hunyad megyei Tordos egyházközségben kezdte, utána Brassóban és Ótordán segédlelkész, majd a Kükküllői Egyházmegyébe bevezetett Harangláb, illetve Csávás egyházközségek lekipásztor. A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet szenátusa 1974 tavaszán meghívta az intézet főkönyvtárosi állásába. A személyét és a könyvtár működését állandóan zaklató külső beavatkozások azonban lassan felőrlik egészségét. Időnap előtt kénytelen nyugdíjba vonulni.

Az 1989-es változások után egyháza szolgálatába állítja minden tehetségét és erejét. A szabadság első évében megalapítja a havonta megjelenő Igehirdetőt. Felébrszti a Csipkerózsika-álomba szenderített Református Szemlé, ennek termékenységét főszerkesztőként Szemle Füzetek kibocsátásával bővíti. Nevéhez fűződik több neves erdélyi teológus korábban a firkok fogsgágra kárhözott tudományos munkájának, illetve dolgozatának a megjelentése. Alapító professzora az egyházkerület vallástanárképző fakultásának, ahol az első évfolyam kibocsátásáig a rendszeres teológiát tanítja, dogmatikai és etikai előadásokat tart. Munkásságát értékelve a Tanácskozó Zsinat egyik létfontosságú bizottságának élére választják. Ebben a tisztségben indítja el az e területen páratlan kiadványt, a Világhíradót, valamint a Hang és visszhang című Internet-újságot. Mindezek mellett sajtó alá rendezzi korábbi és újabb tanulmányainak gyűjtemelseit, ezekkel gazdagítva teológiai irodalmunkat. Különösen a Pál-kutatás területén tünteti ki magát.

Lendületes munkájában az idej év betegséggel akadályozza. Mégis tervez és alkot. Amikor betegsége elhatalmasodik, mindenek fölül végrendelekzik, de a betegágyon is állandóan foglalkoztatják egyháza és népe mai égető kérdéseit. Szenvedését zúgolódás nélkül fogadja az Úr kezéből, aki ez ideig munkálkodni engedte. Halálos ágyán magát Istenhez hanyatló árnyeknek nevezte. Valójában Istenhez hanyatló hűség volt.

1998. augusztus 25. napjának délutánján sokat kibírt szíve feladta a harcot, végleg megpihent. Példaértékű munkás élete a Heidebergi Káté nagyságos bevezető mondatának a hív megélése volt. Temetésére folyó hó 28-án 15 órakor kerül sor a székelyudvarhelyi családi sírhelyen. Emlékét tisztelettel és kegyelettel őrizzük.

Kolozsvár, 1998. augusztus 27.

A Magyar Református Egyházak
Tanácskozó Zsinata

Az Erdélyi Református Egyházkerület
Igazgatótanácsa

A Kolozsvári Protestáns
Teológiai Intézet

Felhasznált irodalom

- *** *Hűség és szolgálat. Emlékkönyv D. Nagy Gyula püspöki szolgálatának 25 éves évfordulójára.* Kolozsvár 1987.
- *** *Akik jó bizonyosságot nyertek. Kolozsvári Református Theologia tanárai 1895–1948.* Kolozsvár 1996.
- *** „...akár élek, akár halok...” – gyászejentés. In: *Üzenet*, 1998/18. szept. 15.
- *** Az a szerelem. Nagy László főszerkesztő emlékezete. Szerkesztőségi írás. In: *RJZ* 1998. 73–76.
- *** *Cselekvő hit. Emlékkönyv Csiba Kálmán püspöki szolgálatának 10. évfordulójára.* 2000.
- *** *Romániai Magyar Irodalmi Lexikon.* IV. köt. Kolozsvár–Bukarest 2002.
- *** *Dr. Jubász István (1915–1984).* Kolozsvár 2002.
- Balogh Béla: In memoriam Nagy László. In: *Reformátusok Lapja*. 1998/38. szept. 20.
- Balogh Béla: Sokkal többről van itt szó. Utószó helyett. In: Nagy László: *Református keresztyén közösségi etika.* Kolozsvár 2000.
- Csiha Kálmán: *Fény a rácsokon. (Börtönévek vallomása.)* Kolozsvár 1993.
- Kozma Zsolt: Református Szemle. Szócikk. In: *Romániai Magyar Irodalmi Lexikon.* IV. köt.
- Kuszálék Péter: *A romániai magyar sajtó 1989 után.* Budapest–Kolozsvár 2001.
- Nagy Géza: *A Kolozsvári Református Theológiai Fakultás története.* Kolozsvár 1995.
- Nagy László: „Tiszteld atyádat.” Kolozsvár 1995.
- Nagy László: ...és vidámsd meg az én szívemet. *Anekdóták – életképek.* Kolozsvár 1996.
- Nagy László: *Tanulmányok a Pál-kutatás köréből.* Szemle Füzetek 20. Kolozsvár 1997.
- Nagy László: *Református keresztyén közösségi etika.* Kolozsvár 2000.
- Tőkés István: *A Romániai Magyar Református Egyház élete 1945–1989.* Budapest 1990.
- Székely Károly: *1946–1948 között voltam Nagy Géza tanítványa.* Kézírt beszámoló, 1994. március 8. keltezéssel.
- Útjelző.* Az Erdélyi Református Egyházkerület Évkönyve 1994. Kolozsvár 1995.
- A felsoroltakon kívül – élő kútfők: Dr. Nagy Ferenc sebészorvos, Nagy László testvére, Dr. Hermán M. János és Berszán Sándor lelkipásztorok közlései.

I. Nagy László egyházi írói és szerkesztői munkássága

1. Önálló közlések

- Pál apostol kapcsolatai levelei protokolljában.* Szemle Füzetek 2. 1991.
- Szenczi Molnár Albert. A kutatás új útjai.* Szemle Füzetek 8. 1993.
- Madách Imre Az ember tragédiája című színművének theologiai vizsgálata.* Kolozsvár 1994.
- Tanulmányok a Csávási Református Egyházközösség Történetéből.* Kolozsvár 1995.
- Fiaim, csak énekeljete...* Csávási emlékkönyv. Kolozsvár 1995.
- „Tiszteld atyádat”. *Tanulmányok az erdélyi református theologia történetének köréből.* Szemle Füzetek 16. 1995.
- „...és vidámsd meg az én szívemet.” *Anekdóták – életképek.* Kolozsvár 1996.¹
- Tanulmányok a Pál-kutatás történetéből.* Szemle Füzetek 20. 1997.
- Református keresztyén közösségi etika.* Kolozsvár 1998.

2. Szerkesztésében és/vagy közreműködésével megjelent kötetek

- Az imádság kérdése a XX. századi Pál-kutatás első évtizedében. In: *Hűség és szolgálat. Emlékkönyv D. Nagy Gyula püspöki szolgálatának 25 éves évfordulójára.* Kolozsvár 1987. 146–167.
- 4 szócikk: Adomány, Ajándék; Kegyelmi ajándékok; Nyelv; Nyelvekenszólás. In: *Bibliai fogalmi szókönyv.* Szerkesztette: Kozma Zsolt. Kolozsvár 1992.
- Református templomi imádságoskönyv.* Kolozsvár 1994. (Megj.: a kötetben több imádságot N. L. jegyezt.)
- Csiha Kálmán: *Abrahám örökösei.* Prédikációk. Kolozsvár 1995. (A kötetet gondozta N. L.)

¹ Az anekdotás kötetből később megjelent egy csokorral. Ld. *Erdélyi Református Naptár a 2002. évre. Kiadja az Erdélyi Református Egyházkerület Kolozsvárt, 2001-ben.* 221–225. old.

- László Dezső: *Bibliamagyarázatok János apostolnak mennyei jelenésekről való könyve alapján*. Kolozsvár 1995. (Lektorálta és az utószót írta N. L.)
- Nagy László, Gyenge János: Látogatásban. Gondnoki konferencia. Kolozsvár, 1996. II. 17–18. In: *Református Élő Könyvek*. 6-os füzet: Szolgálatban. Az egyházkerület gondokainak konferenciája Kolozsvárt, 1996. február hó 16–17-én. 44–51. old. Szerkeszti D. Dr. Csiha Kálmán és Nagy László.
- Nagy István: *Hirdesd az Igét! Prédikációk*. Kolozsvár 1996. (Szerkesztette N. L.)
- Gilgáli emlékoszlop. A Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának emlékkönyve*. (Szerkesztette és az előszót írta N. L.) Budapest 1996.
- Csiha Kálmán: *Angyalok, örömszerzők, bűnösök. Prédikációk, bibliamagyarázatok*. (Az előszót is aláíró Adorjáni Nagy Arankával közösen szerkesztette N. L. A kötet a dolgos szerkesztő halála után jelent meg.) Kolozsvár 1999.
- Szűzvárvány. A Magyar Reformátusok III. Világtalálkozójának Erdélyi Emlékkönyve*. (Szerkesztette N. L.) Csiha Kálmán előszavával. Kolozsvár 1998.
- Újságírói alapismeretek*. I. rész. Az MREITZS Sajtó- és Telekommunikációs Bizottságának edíciója. Kolozsvár 1998. (Szerkesztette, több fejezetét írta N. L.)
- Csiha Kálmán: *A királyi székek előtt. Prédikációk*. Kolozsvár 1998. (Szerkesztette N. L.)
- László Dezső: *Kapunyitás az Úr előtt. Prédikációk*. Kolozsvár 1998. (Szerkesztette és az előszót írta N. L.)

3. Időszakos kiadványok, sorozatok alapítása/szerkesztése

- Értesítő*. (Megjelenik havonként Kolozsvárt.) Az Erdélyi Református Egyházkerület Hivatalos Lapja. Főszerkesztői megbízás: 1994. januárjától 1996. márciusáig.
- Igebírdető*. (Önmeghatározás helyett a folyóiratot utólagosan nevezhetjük igehirdetések tárának. Megjelenik havonként Kolozsvárt.) Folyamatosan 1990 októbere óta.
- Magyar Református Világhíradó*. A Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának hivatalos lapja. Budapest 1998. (A belső címloldal hátlapján ilyen kitétel olvasható: A lapot alapította: Nagy László.)
- Református Élő Könyvek*. (Brosúra-sorozat, kolozsvári kibocsátásban.) Ennek hat megjelenését, az 1–6-ig terjedő számokat tudjuk N. L. nevéhez kötni. A címlap belső oldalán feltűnik, hogy D. Dr. Csiha Kálmán és Nagy László szerkesztésében jelenik meg. Olykor nevükhöz fűződik a szöveg átnézése is. (Megjegyezzük: a 8-as számot viselő füzetben, amely nyilvánvalóan az 5-ös számú füzet 2. kiadása, tévesen szerepel Csiha Kálmán és Nagy László neve. A füzet 2003-ban jelent meg, amikor Csiha Kálmán már nyugállományban volt, Nagy László pedig már öt évvel korábban elhunyt.)
- Református Szemle*. (Megjelenik kéthavonként Kolozsvárt.) Az Erdélyi Református Egyházkerület, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület és a Zsinat-Presbiteri Evangélikus Egyház Hivatalos Lapja. Főszerkesztő az 1990. január–februári számtól kezdődően 1997-ig.
- Üzenet*. (Megjelenik kéthetenként. A lap alapítása 1990 márciusában Marosvásárhelyen történt. 1990 júniusától Kolozsváron jelenik meg.) Az Erdélyi Református Egyházkerület Gyülekezeti Lapja. 1996. II. 1-től 1996. IV. 1-ig N. L. a főszerkesztője.)

4. Szemle Füzetek (SZF),² tanulmányok a református teológia köréből³

- Csiha Kálmán: *Az igebírdetés dialektikája*. SZF 1. 1991. (Megj.: ez a füzet második, javított kiadásban is napvilágot látott az 1997. évben. Érdekes módon e kötet borítója, valamint belső címlapja is „megőrizte” az 1-es sorozatszámot.)
- Dávid Gyula: *A keresztség sákramentuma*. SZF 3. 1991. Előszó N. L.
- Csutak Csaba: *Krisztus egyetlen egybáza*. SZF 4. 1991. Előszó N. L.
- László Dezső: *A magyar református lelképásztor a történelemben*. SZF 5. 1991. Előszó N. L.
- Maksay Albert: *Pál apostolnak a rómabeliekhez írt levelének magyarázata*. SZF 6. 1991. Előszó N. L.
- Gálfy Zoltán: *Isten nevei*. SZF 7. 1993. Előszó N. L.
- Csiha Kálmán: *Jeruzsálem kőfalai alatt. Tanulmányok és prédikációk*. SZF 9. 1993.
- László Dezső: *A magyar református lelképásztor a történelemben*. SZF 10. 1993. Epilógus N. L.
- Csutak Csaba: *Jézus Krisztus feltámadása*. SZF 11. 1993. Előszó N. L.

² Az 1., 2., 3., 4., 5. füzet teljes anyagában megegyezik a Református Szemle 1989/5–6., 1990/1., 1990/2., 1990/3., 1990/4., 1990/5., 1990/6. számainak anyagával: a kettősséget az oldalak számozása jelzi.

³ 1–20. számok, valamint az 1-es szám újrakiadása dr. Csiha Kálmán és Nagy László szerkesztésében. A Nagy László munkáit felölölő *Szemle Füzetek* (vagyis a sorozat 2., 8., 16. és 20. számai) az önálló munkák sorában keresendők.

Geréb Zsolt: *A modern Jézus-kutatás Ernst Käsemann után (1950–1970)*. SZF 12. 1994.

Péter Miklós: *Kálvin Igehirdetése*. SZF 13. 1994.

Juhász András: *Ökumenikus törekvések az erdélyi református egyház XVI. és XVII. századi történetében*. SZF 14. 1994.

Imre Lajos: *Általános neveléstudomány és neveléstan*. SZF 15. 1994. Előszó N. L.

Antal József: *Dr. Kovács Ödön élete és munkássága*. SZF 17. 1995.

Csiha Kálmán: *Kelj fel és járj. Prédikációk*. SZF 18. 1995. Előszó N. L.

Hegedűs Loránt: *Kálvin teológiája*. SZF 19. 1996. Előszó N. L.

(Megjegyzés: a SZF-sorozat valamennyi száma Kolozsvárt jelent meg.)

5. Aforizmák

Nagy László magvas aforizmái a *Igehirdetőben*, valamint az alkalmi kiadású *Erdélyi Református Naptárban* láttak napvilágot.

6. Kéziratban maradt munkák

Tudomásunk szerint Nagy Lászlónak megadatott, hogy csaknem maradéktalanul kiadja munkáit. Postumusz megjelenés egy Madách-tanulmány. Ami pedig a szerkesztőségi fiókban maradt egy, Tompa Lászlóról érkező dolgozat. Halála után testvérbátyja, Nagy Ferenc azzal a kéréssel bízta ránk mintegy harminc tanulmányának kéziratát, hogy gondoskodjunk azoknak kiadásáról egyetlen gyűjteményben. Az anyag felölelte a didaktikai fakultáson tartott előadások egy részét, elsősorban a Heidelbergi Káté vonatkozásában. Miután ezek részben már megjelentek nyomtatásban, érdeklődés hiányában az anyag egy ideig „elhevert”. Később testvérbátyja, Nagy Ferenc visszakérte a kéziratokat, amely közül egyetlen tétel, egy gépírt prédikációkat magában foglaló bekötött gyűjtemény maradt a birtokunkban. Ez jelenleg a Belmissziói Intézet megőrzésében van. 50 prédikációt tartalmaz, amelyek közül hétnek az alján megjegyzés található arról, mikor jelent meg nyomtatásban a Református Szemlében. A többi prédikáció címét és textusát egybevetve a 2000. esztendőben megjelent Igehirdető-repertoár lajstromaival, megállapíthattuk, hogy Nagy László főszerkesztőként valamennyit nyomdába adta. A fekete vászonba kötött prédikáció-kéziratok élén a cím:

Nagy László: *Érettünk, miattunk, helyettünk. Prédikációk*. 1982. (A második oldalon ajánlását olvashatjuk: *Édesapám emlékére*.) A gyűjtemény terjedelme 375 oldal. Az 50. számot viselő prédikációt hiába keressük: a kötet 365–372-es oldalait valószínűleg maga Nagy László vágta ki, hogy nyomdába adhassa.

II. A Református Szemlében megjelent közlések

Bibliai tudományok

a) Ószövetség

Az Ótestamentum felkentjei. 1962. 44–56.

A szentség fogalma az Ótestamentumban. 1964. 146–148.

Hans Klein: *Miként beszélt Isten az ő népével, Izraellel?* (Ford.) 1979. 407–414.

Gálfy Zoltán: *Isten neve az Ótestamentumban. 'Él neve*. (Az előszót jegyzi N. L. 1992. Pünkösöd havában.) 1990/6. 397–398.

b) Újszövetség

A didómi – adni – ige János evangéliumában. 1970. 98–100.

Oscar Cullman: *Urchristentum und Gottesdienst. János evangéliuma és az őskeresztényen istentisztelet* c. fejezet fordítása. 1974. 145–150.

Kolossé 4,17 fordítása és értelmezése. 1974. 453–456.

A Filippi levél Krisztus–bimnusza. 1981. 426–430.

Josephus Flavius Keresztelő Jánosról. (Közlés a Zsidók története c. műből.) 1982. 59.

Josephus Flavius a zsidó irányzatokról. (Közlés a Zsidók története c. műből.) 1982. 79.

Mózes az Újszövetségben. (Fordítás: Francois Bovon: La figure de Moise dans l'oeuvre de Luc c. munkájából.) 1982. 155.

Bibliai-fordítási és exegetikai kérdéseink Tökés István Filippi-Kommentárjában. 1983. 413–417.

Nagy András: *Exegetikai jegyzetek a Róm 2,1–10-bez*. (A szöveget gondozta és közölte: N. L.) 1983. 509–510.

Exegetikai jegyzetek a Római levél 2. részébe. (Nagy András szövegét gondozta N. L.) 1984. 159–161.

- Exegetikai jegyzetek a Római levél harmadik részéhez.* (Nagy András szövegét gondozta N. L.) 1984. 255–258.
Efézus 2,19–22 fordítása és értelmezése. 1985. 275–281.
A Római levél 16. részének bevezetéstudományi kérdései. 1986. 62–68.
Pál apostol pásztori testamentuma. ApCsel 20,17–38 exegézise. 1986. 517–525.
Az imádkozó Pál. A XX. század második évtizedének Pál-kutatása alapján. 1987. 370–379.
Az imádság kérdése a XX. századi Pál-kutatás harmadik évtizedében. 1988. 16–26.
Az imádság kérdése a XX. századi Pál-kutatás negyedik évtizedében. 1988. 348–354.
Az imádkozó Pál a XX. század harmadik évtizedének Pál-kutatása alapján. 1989. 257–260.
Pál apostol szembetegsége. 1989. 364–380.
Pál apostol kapcsolatai levelei protokolljában. Pál levelei protokolljának theologiai kérdései. 1990/1. 1–83.
Dávid Gyula: *A keresztség sákramentuma.* (Az előszót N. L. jegyzi 1991. augusztus hó 1-én.) 1990/2. 87.
Csutak Csaba: *Krisztus egyetlen egybáza.* (Az előszót N. L. jegyzi 1991. december hó 1-én.) 1990/3. 163.
Maksay Albert: *Pál apostol Rómabeliekhez írott levelének magyarázata.* (Az előszót N. L. jegyzi 1992. év Reformáció havában.) 1990/4.1990. 325–327.
Az imádság kérdése a XX. századi Pál-kutatás negyedik évtizedében. 1991. 501–512.

Rendszeres teológia

- A szokás hatalmának kettős tekintete.* 1988. 75–76.
Kálvin tanítása a világról. 1991. 422–440.
Borbáth Dániel *mint rendszeres theologus.* 1992. 108–116.
Borbáth Dániel *mint dogmatikus.* 1992. 185–196.
A Heidelbergi Káté bevezetése. 1992. 337–345.
A hit a Heidelbergi Kátéban. 1992. 426–435.
Az imago Dei kérdése. 1993. 22–33.
Keresztyén etika és emberi beszéd. 1994. 86–92.
A házasság előiskolájában. 1994. 159–166.
A kísértések pergőtűzében. 1994. 239–248.
A házasság mint ajándék és közösség. 1994. 419–427.
Bevezetés a keresztyén családtudományba. 1995. 10–18.
A theologiai enciklopédia funkciói. 1995. 90–93.
Egyén és közösség. 1995. 158–167, 329–339, 411–429.
A teremtés művében adott életrend. 1996. 389–405.
A Heidelbergi Káté tanulmányozásának néhány bevezető szempontja. 1997. 106–117. Posztumusz közlésben, in: *Cselekvő hit.* Emlékkönyv Csiha Kálmán püspöki szolgálatának 10. évfordulójára. Kolozsvár, 2000. 111–124.
Az „élővilág” teremtése. I–II. 1997. 184–196.; 1998. 34–44. (Megjegyzés: az 1998/1. számban megjelent II. tanulmány végén ez áll, „folytatjuk”, azonban a későbbi számokban több részlet nem jelent meg az anyagból.)
A Heidelbergi Káté tanítása az ember nyomorúságáról. 1998. 202–209.

Gyakorlati teológia

A. Homiletika

- Az ótestamentumi Kijelentés és az ótestamentumi textusok prédikálása.* 1967. 321–328.
Bibliaolvasás közben. 1987. 450–452.

a) Igebírdetés

- Az igebírdetés gyógyító válsága.* 1958. 265–267.
Chrysostomus bűnbánati igebírdetése. *Hat bűnbánati prédikációja tükrében.* 1959. 236–241.
A prédikációépítés kérdései Vásárhelyi János igebírdetésének második korszakában. 1988. 456–489.

b) Imádkozás

- Estéli imádság a svájci francia ajkú református énekeskönyvből.* (Ford.) 1979. 460.
Kálvin reggeli imája. (Ford.) 1980. 66.
Kálvin estéli imája. (Ford.) 1980. 66.
Bűnvalló imádság és feloldozás a francia ajkú svájci református énekeskönyvből. (Ford.) 1980. 96.

c) Igehirdetési tervezetek

- Igehirdetési terv az 1982–1983. egyházi évr. (Textuárium összeállítása.) 1982. 263–322.
 Igehirdetési terv az 1983–1984. egyházi évr. (Bevezető szöveg Nagy Lászlótól.) 1983. 285–342.
 Igehirdetési terv az 1984–1985. egyházi évr. (Bevezető szöveg, textuárium Nagy Lászlótól.) 1984. 292–364.
 Igehirdetési terv az 1985–1986. egyházi évr. (Összeállította, gondozta N. L.) 1985. 123–124.
 Igehirdetési terv az 1986–1987. egyházi évr. (Bevezetőt írt, összeállította és gondozta N. L.) 1986. 121–122.
 Igehirdetési terv az 1987–1988. egyházi évr. (Bevezetőt írt, gondozta N. L.) 1987. 98–99.
 Igehirdetési terv az 1988–1989. egyházi évr. (Bevezetőt írt N. L.) 1988. 122–123.
 Igehirdetési terv az 1989–1990. egyházi évr. (Összeállította, bevezetőt írt N. L.) 1989. 167–168.

Liturgia – Ágendáskönyv

Egyházi énekés, zene

Istentiszteleti énekeink kiválasztása. 1973. 359–364.

Pasztoráció

Találkozás a Tibériás tengernél. Bibliai tanulmány János evangéliuma 21. részéről. 1961. 293–305.

Önvizsgálat–Szolgálat

- Székessy György a lelkipásztori szolgálatról. (Válogatás a Keresztyéni tanítások és imádságok 276–281. lapjairól.) 1976. 235., 241.
 A lelkipásztor bibliaolvasása. 1981. 64.
 Az „én” Bibliám. 1983. 67.
 Gondolatok az egyházmegyei lelkészi értekezletről. 1988. 327–329.
 Újra jelen. 1991. 343–345.
 Egyház és istentisztelet. 1993. 219–221.
 A református vallásánár. I–II. 1996. 38–44.; 113–122.
 ...épéltben liproumenosz... Mt 19,22. 1996. 372–373.
 Evangélium és információ. 1997. 93–95.

Egyháztörténet

a) Egyetemes egyháztörténet

- Krizosztómusz: *A gyülekezetbeli szentek.* (Fordítás: Texte der Kirchenväter. II. köt.) 1977. 281.
 Ireneus: *Az őskeresztyén tradíció megbízhatósága.* (Fordítás.) 1977. 411.
 Ireneus: *A négy evangélium és szimbólumai.* (Ford.) 1977. 420.
 Ireneus: *Az apostolok hagyománya – Hitünk fundamentuma.* (Fordítás: Texte der Kirchenväter. IV. köt.) 1977. 451.
 Hieronimus: *Kereszt a lélekben.* (Ford.) 1978. 248.
 Krizosztómusz: *A Szentlélek általi megtisztulás.* (Ford.: Texte der Kirchenväter. II. köt.) 1978. 451.
 Krizosztómusz: *A bocsánatról.* (Fordítás: Texte der Kirchenväter, IV. köt.) 1979. 218.
 Szent Ferenc imádsága. 1981. 128.
 Kalkuttai Teréz (India) mindennapi imádsága. (Ford.) 1981. 355.
 Bullinger az egyházi szolgák elbírásáról. (Ford.) 1981. 356.
 Reggeli imádság a svájci francia ajkú énekeskönyvből. (Ford.) 1981. 356.
 Karl Barth a tradícióról és a Bibliáról. (Ford.) 1981. 356–357.
 Jean Cadier Kálvinnról mint tanárról. (Közlés Kálvin: Egy ember Isten igájában c. munkából.) 1983. 256.
 Az 1536-os Institutio tanítása az imádságról. 1986. 268–274.
 Manuel Pedro Cardoso: *A reformáció ma, a XX. és XXI. század fordulóján.* (Ford.) 1991. 375–378.
 Lukás Vischer: *A szabadulás éve.* (Ford.) 1991. 458–463.
 Francis Higman: *A genfi lelképásztorok társaságának – Compagnie de pasteurs – eredete.* (Fordítás.) 1992. 367–372.
 Jean Tritschler: *A reformáció ünnepe Genfben 1989. nov. 5.* (Fordítás.) 1992. 390–392.
 François Bovon: „Jól szolgált a Szentlélek Ézsaiás próféta által.” (Eduard Schweizer 70 éves.) 1993. 347–351.
 Lukás Vischer: *A megigazulásról szóló üzenet a túlélés korszakában.* (Fordítás.) 1993. 352–359.
 Harding Meyer: *Az ökumenikus mozgalomnak ajánlott élet.* (Ford.) 1993. 393–396.

- Lukas Vischer: *Az emberi munka Isten teremtésében.* (Ford.) 1997. 268–273.
 Aaron Tolen: *Törjétek szét az igazságtalanság bilincseit. Afrikai perspektíva.* (Ford.) 1997. 373–377.
 Rabbi Claude Gensburger: *Péntek esti istentisztelet a zsinagógában.* (Ford.) 1998. 57–60.
 Marguerite Peter: *Walter Peter elzászi lelképásztor.* (Ford.) 1998. 342–343.

b) Hazai egyháztörténet

- A kebli egyháztörténetírás kezdetei és az első historikusok a Küküllői Egyházmegyében.* 1965. 179–186.
A Szcenczi-kutatás két ellentmondásos kérdéséről. 1977. 263–272.
Gidófalvi Jantsó Mihály lelképásztor csávási szolgálata. 1978. 78–82.
Kecskeméthy Csapó István tanulóévei. 1978. 135–144.
Szcenczi Molnár Albert „budosásának” kérdése. 1982. 104–114.
Szegedi Kis István a lelképásztorok neveiről. (Közlés a Loci communes c. műből.) 1982. 123–124.
„A tanuló ház.” (Közli id. Fogarasi Sámuel küküllői esperes feljegyzéseit.) 1982. 225.
A Küküllői Református Egyházmegye templomainak textíliái a XVII. században. 1983. 424–425.
„...Néhol megis jobbította Szcenczi Molnár Albert.” 1984. 38–57., 112–118.; 1985. 12–26.
 Nagy Géza: *A Kutyfalvi Református Egyházközösség templomának története és lelképásztorainak névsora.* (A szöveget gondozta N. L.) 1984. 169–171.
Jegyzetek László Dezső theologiai gondolkodásának kialakulásáról. 1984. 227–235.
Tofeüs Mihály püspök kapcsolata a Küküllői Egyházmegyével. 1985. 119–122.
 László Dezső: *A magyar református lelképásztor a történelemben.* (Az előszót N. L. jegyzi 1992. augusztus hó 20-án.) 1990/4. 251–253.
Szcenczi Molnár Albert életművének jelentősége a XVI. századi református zsinatok határozatainak fényében és korai valós egyházirodalmi szükségletének mérlegén. 1991. 31–43.
Szcenczi Molnár Albert személyiségének humanista vonásai és theologiai gondolkodásának humanista tartalmai. 1991. 133–142.
Szcenczi Molnár Albert fordítói munkásságának elvi kérdései. 1991. 201–207.
A Kis-Küküllői vidéki Csávás falu közegészségügyi állapota az 1780–1857. évi népmozgalmi adatok tükrében. 1992. 39–46.
 Ráchel. *A Sárospataki Theologiai Akadémia közlönete.* 1992. 324.
A Küküllői Református Egyházmegye élete és állapota Dadai János esperességének idejében (1640–1668). 1993. 88–95.
A Küküllői Református Egyházmegye egyházközösségeinek bibliográfiai indexe 1638–1781. (A Küküllői Református Egyházmegye hat legrégebbi protocollumából jegyzetelte és 1959-ben összeállította N. L. haranglábi, később csávási lelképásztor.) 1993. 150–159., 232–243., 319–330.; 1994. 56–71., 125–143., 199–213.
A csávási református egyházközösség élete a XX. század első felében. 1994. 334–344.
Matricula Ecclesiarum Reformatarum in sede Siculicali Maros. (Másolta Fülöp Ferenc, átnézte id. Nagy Géza, gondozta N. L.) 1995. 131–138., 211–219., 386–391., 460–466.; 1996. 70–74.; 1996. 145–149.

c) Életrajzok, emlékezések

- Krasznai Szakács János életrajza.* (N. L. gondozásában.) 1977. 85–87.
 Nagy András. *Emlékezés halálának 10. évfordulóján.* 1984. 413–421.
 Tavaszy Sándor. 1991. 87–89.
 Dávid Gyula. 1991. 263–264.
 Borbáth Dániel és Tavaszy Sándor. 1991. 303–313.
 Tamásiék rózsafája. 1991. 565–568.
 Borbáth Dániel mint etikus. 1992. 268–279.
 Bíró Ádám. (1924–1994) 1995. 64–65.
Debreceni mozaik. Két portré. Bertin Oundagnon-Basso lelképásztor. Dr. Jubász Béla főorvos. 1997. 394–398.

d) Egyházi kiadványok, bibliográfiai leírások

- A Református Szemle 1945–1974. évi anyagának bibliográfiai feldolgozása.* 1975. 91–146.
A Református Szemle repertórium 1990. jan. 1. – 1994. jún. 30. 1994. 285–295.

e) Teológiai intézet

- 1895–1995. 1991. 175–176.
A Debreceni Református Theologiai Akadémia. 1997. 5.

f) Könyvismertetések

- Vásárhelyi János: *A Lélek gyümölcse. Egyházi beszédek*. 1953, 64–72.
- Julius Schieder *gondolatai a prédikáció egyes formái kérdéseiről*. („Unsere Predigt” kötet, 1957.) 1964. 364–367.
- Ernst Gaugler: *Die Johannesbriefe*. 1969. 456.
- 50 éves a svájci egyházszövetség (1920–1970). 1972. 249.
- Walter Lüthi: *Der Römerbrief*. 1974. 63.
- Hans Conzelmann: *Grundriss der Theologie des Neuen Testaments*. 1974. 153–154.
- Hendrik von Oyen: *Evangelische Ethik*. Basel 1952. 1974. 228.
- Walter Kreck: *Die Zukunft des Gekommenen*. 1974. 228.
- Oscar Cullmann: *Petrus*. Berlin 1961. 1974. 229.
- Alfred Schmöller: *Handkonkordanz zum griechischen Neuen Testament*. Stuttgart 1968. 1974. 230.
- Albert Schweitzer: *Die Lehre von der Ehrfurcht vor dem Leben*. München 1966. 1974. 320–321.
- Bo Reicke: *Neutestamentliche Zeitgeschichte*. Berlin 1968. 1974. 321.
- Albert Schweitzer a humanizmusról. (Válogatás A. Schweitzer gondolataiból.) 1975. 179.
- Zabrt Karl Barthról. (Válogatás Heiz Zahrt „Die Sache mit Gott c. művéből.) 1975. 211.
- Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*. Stuttgart 1933–1973. 1975. 465–466.
- Georg Eichholz: *Die Theologie des Paulus im Umriss*. Neukirchen 1972. 1975. 467.
- Francois Bovon: *De vocatione gentium*. 1980. 125–126.
- Francois Bovon: *Luc le théologien*. 1980. 127.
- Robert Martin-Achard: *Essai sur les fêtes d'Israel*. 1980. 129.
- Robert Martin-Achard: *Et dieu créa le ciel et la terre*. 1980. 130–131.
- Eric Fuchs: *Le désir et la tendresse*. 1980. 203.
- Pierre Bonnard: *L'épître de Saint Paul aux Galates*. 1980. 206–207.
- G. Henk van de Graaf: *A németalföldi akadémia és az erdélyi protestantizmus a XVIII. században*. 1980. 312.
- Gabriel-Ph. Widmer: *L'aurore de Dieu au crépuscule de XX. siècle*. 1980. 314–315.
- La figure de Moïse*. 1980. 439–441.
- A Heidelbergi Káté története Magyarországon*. (Studia et Acta Ecclesiastica.) 1982. 157.
- A Második Helvét Hitvallás Magyarországon és Méliusz életműve*. (Studia et Acta Ecclesiastica.) 1982. 157–158.
- Tanulmányok és szövegek a Magyarországi Református Egyház XVI. századi történetéből*. (Studia et Acta Ecclesiastica.) 1982. 158–159.
- Günther Bornkamm: *Paul apôtre de Jésus Christ*. Genf 1971. 1982. 162.
- Rigaux Beda: *Saint Paul et ses lettres*. Iparis, Brüggé 1962. 1982. 229–230.
- Karl Heinrich Rengstorf: *Das Paulusbild in der neueren deutschen Forschung*. Darmstadt 1969. 1982. 231–232.
- Nouveau Testament. Traduction oecumenique de la Bible*. 1983. 73–74.
- François Bovon: *Introduction aux Evangiles synoptiques*. 1983. 77–78.
- Joachim Jeremias: *Abba*. Studien zur Neutestamentlichen Theologie und Zeitgeschichte. Göttingen 1984. 1984. 89–90.
- Ștefan Blăjan – Florea Marin: *Juliu Hațieganu în cuvinte înțelepte*. 1984. 493–494.
- Günther Bornkamm – Gerhard Barth – Heinz Joachim Held: *Überlieferung und Auslegung im Matthäusevangelium*. 1985. 507–512.
- Nagy Géza: *Fejezetek a református egyház 17. századi történetéből*. 1986. 325–327.
- Renata Köbler: *Charlotte von Kirschbaum – Eine Theologin unseres Jahrhunderts*. 1986. 415–417.
- Pierre Bonnard: *Les épîtres Johanniques*. 1987. 269–270.
- Thomas Korboth – Dieter Olaf Schmalstieg – Max J. Suda: *Befreiung in Zwängen, für Kurt Lüthi*. 1987. 335–336.
- Claus Westermann: *Das Buch Jesaja*. Kapitel 40–66. 1987. 337–338.
- Peter Boddenberg: *Meine Fragen – Gottes Antwort*. 1989. 432–438.
- Jean Tritschler: *A látogató találkozása a beteg emberrel*. (Ford.) 1991. 638.
- François Bovon: *L'oeuvre Luc*. 1991. 77.
- François Bovon: *Das Evangelium nach Lukas*. 1991. 77–79.
- Épître de Barnabé*. 1991. 160–162.
- Párhuzamos életrajzok*. Szépréti Lilla Régi és új világ című könyvéről. 1991. 254–257.
- Clément de Rome: *Épître aux Corinthiens*. 1991. 348–350.
- Origene: *Homélie sur le Cantique des Cantiques*. 1991. 350–351.
- Tőkés István: *A korinthusbeliekhez írt első levél magyarázata. A korinthusbeliekhez írt második levél magyarázata*. 1996. 226–228.

- Nagy István: *Hirdesd az Igét! Prédikációk*. 1996. 228–229.
 Hegedűs Loránt: *Újkantiánus és értékteológia*. 1996. 445–446.
 Hegedűs Loránt: *Kálvin teológiája*. 1996. 446–447.
 Boross Géza: *Kálvin János gyakorlati teológiája*. 1998. 251–252.

g) Folyóiratok, tudósítások

- Két évtized a Református Szemle életéből*. 1978. 294–304.
Folyóiratok. 1987. 339–344., 470–473.
Százötven éves a szászcsávási református egyházközösség kórusa. 1987. 461–462.
 „Zengedezvény a ti szívetekben az Úrnak.” (A csávási énekkar Kolozsvárott.) 1989. 430.
85 éves a Református Szemle. (Szerkesztőségi írás.) 1992. 16–17.
Anney. 1992. május 7–10. (A Franciaországi Református Egyház Zsinata.) 1992. 388–390.
1895–1995. 1995. 4.
Néhány elvi megjegyzés az egyházkerületek által kiadott gyülekezeti lapjainkról. 1996. 222–224.
Tegnap és ma. Adalékok az erdélyi gyermekesajtó XX. századi történetéhez. 1996. 286–287.
Az Én Kicsinyeim. 1996. 288.

Ökumenizmus

- A házasság teológiája és a vegyes házasság kérdése*. (A Lutheránus Világszövetség, a Református Világszövetség és a Római Katolikus Egyházi Keresztyén Egység Titkársága közötti dialógus. 1971–1977. Ford.) 1980. 51–55.
Ottawa '82. (Dokumentumok ismertetése.) 1983. 91–100.; 185–191.
A Leuenbergi Egyházközösség közgyűlése. 1994. 219–220.
 Lukás Vischer: *Misszió az egységben*. (Ford.) 1996. 409–412.
 Lukás Vischer: *Két ezredforduló*. (Ford.) 1997. 66–72.

Vezércikkek

- Köszöntés – Acknowledgements – Grusswort – Salutation. A Reformáció 474. előestéjén*. (Együtt Csiha Kálmán püspökkel) 1991. 355–362.
A theologia dicsérete. 1991. 487–189.
Az újraelakult Református Nőszövetség köszöntése. 1992. 243–245.
Hitvallás és tanítás ma. 1993. 75.
Egyházak Ökumenikus Tanácsa elnökeinek felhívása: pünkösöd. (Ford. N. L.) 1993. 163.
Leuenbergi Konkordia. (Szerkesztőségi írás.) 1993. 247–248.
Advent és reformáció. 1993. 403.
Az egyház = az egyház. 1994. 3–4.
Az evangélium útján. 1994. 147.
A történelmi reformációra való emlékezésünk célja és feladatai. 1994. 299.
Jézus Krisztus a világ világossága. 1995. 323.
1895–1995. 1995. 395–396.
Az Apostoli Hitvallás. 1996. 79–80.
Atlanta, 1996. 1996. 235–236.
Adalékok az erdélyi presbitériumok történetéhez. 1996. 307–308.
Egyházi átvétel. 1996. 379.
Hazafelé. 1997. 251–252.
Debrecen után. 1997. 327.
Sorok a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatáról. 1997. 407.
Aháb napórája. 1998. 3–4.
Madách tragédiájának mai üzenete. 1998. 267–271.

Prédikációk

- Eduard Thurneysen: *A nyitott ég*. (Lk 15,1–10. Ford.) 1968. 363–366.
 Eduard Thurneysen: *A megdicsőülés*. (Mt 17,1–13. Ford.) 1969. 440–443.
Kívűl őket... (Lk 24,50–53) 1975. 220–222.
Jézus Krisztus vizitációja Efézusban. (Jel 2,1–5) 1977. 187–189.
Az ajtó előtt állok... (Jel 3,14.20) 1977. 460–462.

- Atyám, bocsáss meg nekik...* (Lk 23,33–34) 1980. 403–405.
A Reformáció ünnepére. (2Kor 4,13–15) 1978. 443–445.
A próba példa lett. (1Móz 22,1–14) 1980. 38–41.
Nain városának kapujában. (Lk 7,11–17) 1981. 47–49.
Isten megjelent testben. (1Tim 3,16a) 1983. 46–48.
Cézára Filippi felé. (Mt 16, 13–17) 1983. 219–221.
Az élet koronája. (Jel 3,10b) 1983. 500–502.
A jerikói vak. (Lk 18,35–43) 1984. 150–153.
Nyolc keresztyén életszabály. (Róm 12,9–11) 1984. 358–359.
A közölgő üdvösség. (Róm 13,11) 1984. 360–361.
A Messiás tövis-koronája. (Zsolt 132,10–17) 1985. 145–146.
Eltemetett. (Mk 15,42–47) 1985. 152–154.
Zákeus. (Lk 19, 1–10) 1986. 403–405.
Az életre ítélt próféta. (Lk 2,25–26) 1987. 36–38.
Simeon karácsonya. (Lk 2,27–32) 1987. 38–41.
Simeon prófécija. (Lk 2,33–35) 1987. 41–43.
Az emmausi tanítványok. I. *Emmaus felé* (Lk 24,13–28). II. *Emmausban* (Lk 24,28–32). III. *Újra együtt Jeruzsálemben* (Lk 24,32–43). 1987. 230–239.
A dicsőség Úrának eljövetele. (Zsolt 24,9) 1988. 129–130.
Salamon bölcsessége. (1Kír 4,29–34) 1988. 175–176.
Isten ajándékai. (Péld 5,18–20) 1988. 183–184.
A gyalom példázata. (Mt 13,47–50) 1988. 196–197.
Aron családja. (2Móz 6,20.23) 1989. 217–218.
A száj szolgálata. (2Móz 4,10–16) 1989. 219–220.
Aron halála. (4Móz 20,22–29) 1989. 235–236.
A fülhőn szerető. (5Móz 4,23–24) 1989. 238–239.

III. Az Igehirdetőben megjelent írások⁴

1. Tanulmányok, előadások

- Szenczi Molnár Albert theologiai programja és reformációról való gondolatai.* 1990/1. 9–12.
Gondolatok Isten gondviseléséről. Neh 9,6; Róm 8,28. 1991/10. 483–487.
Néhány testvéri szó a pünkösről. 1992/6. 308–310.
A Szentlélek Isten személye és műve. 1993/5. 249–251.

2. Prédikációk

- Aki győz.* Jel 3,5–6. 1990/2. 36–39.
Szárnyra kelő sasmadarak. Ézs 40,31. 1990/2. 49–50.
Názáretből Betlehembe. 1990/3. 20–22.
Az első karácsonyi prédikáció bevezetése. 1990/3. 22–24.
Ma. Lk 2,11. 1990/3. 25–27.
Mennei matematika. Zsolt 90,12. 1991/1. 28–30.
Nem hagylak titeket árváknak. Jn 14,18. 1991/2. 77–78.
Egy gazdag és Lázár példázata I.: Egy gazdag és Lázár. Lk 16,19–22. 1991/4. 156–159.
Egy gazdag és Lázár példázata II.: A nagy közbevétel. 1991/4. 159–162.
Egy gazdag és Lázár példázata III.: Ha valaki a halottak közül visszatérne. 1991/4. 162–165.
Amit a Lélek mond... Jel 2,17. 1991/5. 214–217.
A Seregek Úrának követe. Mal 2,7. 1991/6. 265–268.
„Én terólad el nem feledkezem.” Ézs 49,14–15. 1991/7. 318–321.
Isten győztes Igéje. Jel 6,1–8. 1991/8. 362–365.
És éneklék... Jel 15,2–4. 1991/9.
Tudom a te dolgaiddat... Jel 3,8. 1991/11. 518–520.
Isten irántunk való szeretete. 1Jn 4,16. 1991/11. 528–529.

⁴ Az alábbi számbavétel kizárólag a Jenei Tamás szerkesztésében megjelent Igehirdető-repertóriumra támaszkodik. Kiadta az Erdélyi Ref. Egyházkerület. Kolozsvár 2006.

- Amíg eljövök...* Jel 2,25. 1991/12. 571–574.
És az Istennek kegyelme vala őrajta. Lk 2,39–40. 1992/1. 20–23.
Jézus első pászkája. Lk 2,41–51. 1992/2. 67–71.
Jézus názáreti ifjúsága. Lk 2,51–52. 1992/3. 111–114.
Íme, örökkön-örökké élek. Jel 1,17–18a. 1992/4. 178–181.
Krisztus a fundamentum. 1992/4. 182–183.
Ez az, ami megmondott Jól prófétától. ApCsel 2,12.14.16–21. 1992/6. 290–293.
Belső életrendünk. ApCsel 2,42. 1992/7. 350–354.
„És lesznek ketten egy testté.” Mk 10,8. 1992/8. 397–398.
Akik Istent szeretik. Róm 8,28. 1992/8. 400–402.
A mennyek országának Gazdája. Lk 13,22–30. 1992/9. 432–435.
Az Úr közelségének öröme. Fil 4,4–7. 1992/9. 438–439.
Új szeresétek egymást. Jn 13,34–35. 1992/10. 488–489.
Nem halálos. Jn 11,3–4. 1992/10. 491–493.
Jövel Uram Jézus. Jel 22,20. 1992/11. 535–538.
Oldás és kötés. Mt 18,18–19. 1992/11. 539–540.
A mennyei seregek földi istentisztelete. Lk 2,13–14. 1992/12. 569–571.
Amikor beteltek... Lk 2,21–24. 1993/1. 23–25.
Anna. Lk 2,36–38. 1993/2. 72–75.
Hogy egyek legyenek. Jn 17,11b. 1993/2. 80–81.
A persely mérlegén. Lk 21,1–4. 1993/3. 120–123.
Ketten egy akaraton. Mt 18,19. 1993/3. 130–131.
Elaludt. Jn 11,11. 1993/3. 133–135.
Ha te vagy a Krisztus... Lk 23,35–37. 1993/4. 151–155.
A tisztaszívűek boldogsága. Mt 5,8. 1993/4. 178–179.
Nem... ApCsel 2,1–15. 1993/5. 232–235.
Énók. 1Móz 5,21–24; Zsid 11,5. 1993/6. 289–292.
Az Isten szeretet. 1Jn 4,16b. 1993/7. 334–336.
A búséges Isten ajándéka és jutalma. 1Thessz 5,23–24. 1993/9. 430–431.
Kincsek őrizői. 2Tim 1,14. 1993/10. 471–472.
A betlehemi pásztorok karácsonya. Lk 2,15–20. 1993/12. 562–565.
Az Isten Krisztusa. Lk 9,18–20. 1994/2. 61–64.
Annyira szerette őt. 1Móz 29,20. 1994/2. 86–87.
Jézus könnyei. Lk 19,41–44. 1994/3. 109–111.
Szükség volt. Lk 24,1–8. 1994/3. 135–138.
A reményességben örvendzők legyetek. Róm 12,12a. 1994/3. 142–143.
Drága. Zsolt 116,15. 1994/4. 193–195.
Bizomnyal tudja meg... ApCsel 2,36–38. 1994/5. 232–236.
Azon a napon. ApCsel 2,41. 1994/5. 236–239.
Kincskeresők. Mt 6,19–21. 1994/6. 288–289.
Két korona. Jel 2,10b; Péld 16,31. 1994/6. 292–294.
Ismeret, szeretet, áldozat. 1Jn 3,16. 1994/7. 342–343.
Sámuel találta. 1Sám 25,1a. 1994/7. 345–347.
A „meghívott halál”. 1Sám 31,4c. 1994/7. 347–348.
Három nászajándék. 1Pt 3,7. 1994/8. 394–395.
Jézus imádkozni tanít I.: Az első „nem”. Mt 6,5. 1994/9. 425–428.
Jézus imádkozni tanít II.: A második „nem”. Mt 6,7–8. 1994/9. 428–431.
Jézus imádkozni tanít III.: Az „igen”. Mt 6,6. 1994/9. 431–434.
Hazát kereső vándor. Zsid 11,13–14. 1994/9. 450–451.
Mert ők... Mt 5,8. 1994/9. 452.
Mint szeretett gyermekek. Ef 5,1–2. 1994/11. 543–544.
A derék asszony. Péld 12,3a. 1994/11. 545–546.
Isten megjeleni testben. 1Tim 3,16a. 1994/12. 586–588.
Te vagy a Krisztus. Mt 16,13–17. 1995/1. 9–11.
Értelmesen. 1Pt 3,7. 1995/1. 45–46.
Hetednapra. 1Kir 12,13–25. 1995/2. 95–97.
Az Úr az én pásztorom. Zsolt 23,1–4. 1995/3. 121–124.

Boldogok a túrni tudók. Jak 5,11. 1995/4. 203–205.
Krisztus törvényének betöltése. Gal 6,2. 1997/6. 313–314.
 „Amíg az ég a föld felett létezen.” 5Móz 11,18–21. 1997/9. 462–465.
Mindennapi kenyerünk. Mt 6,11. 1997/9. 468–469.
Jézus pere. Lk 23,24. 1998/4. 195–197.
Most. 1Jn 3,2a; Róm 8,14. 1998/6. 316–318.
A vándorút ajándékai. 1998/6. 328–329.
Testestől-lelkestől. 1Thessz 5,23–24. 1998/8. 423–424.
Eszettekbe juttatom az evangéliumot. 1Kor 15,1–4. 1999/4. 204–207.

3. Prédikációk Nagy László fordításában

Oscar Cullmann: *A János evangéliuma és az istentisztelet.* I. Jn 1–3. 1990/2. 3–12.
 Eduard Thurneysen: *A kicsi nyáj.* Lk 12,32. 1990/2. 39–42.
 Eduard Thurneysen: *A szabadító adventje.* Lk 15,1,21–32. 1990/2. 43–46.
 Oscar Cullmann: *A János evangéliuma és az istentisztelet.* II. Jn 3–19. 1990/3. 3–13.
 Eduard Thurneysen: *A jövődő már elkezdődött.* Ézs 2,1–5. 1990/3. 40–42. (1991/9. 407–410.)
 Joachim Jeremias: *Páros küldetés az Újszövetségben.* 1991/1. 3–5.
 Günther Dehn: *Az isteneccéké dicsősége.* 1Móz 3,5b. 1991/1. 14–18.
 Wilhelm Vischer: *A százötvenedik zsoltár.* Zsolt 150. 1991/1. 33–35.
 Walter Zimmerli: „és hajtsátok uralmatok alá a földet.” 1991/2. 43–50.
 Walter Lüthi: *Kyrie eleison.* Mt 15,21–29. 1991/3. 91–94.
 Walter Lüthi: *A Gecsemáné kertjé óra.* Mt 26,36–46. 1991/3. 94–98.
 Günther Dehn: *Feltámadás.* Jn 11,25. 1991/3. 116–119.
 Eduard Thurneysen: *A rövid szempillantás.* Ézs 54,7–8. 1991/3. 122–125.
 Hans-Joachim Krauss: *A Teremtő dicsősége s az ember méltósága.* Zsolt 8. 1991/9. 375–378.
 Eduard Thurneysen: *A jövődő már elkezdődött.* Ézs 2,1–5. 1991/9. 407–410.
 Kálvin János: *A Genesis magyarázatának bevezetése.* 1991/10. 419–422.
Ha nem hisztek, bizony meg nem maradtok. Ézs 7,1–8. 1991/10. 438–441.
 Peter Bukowski: *A másokért élő egyház.* Mk 2,1–5. 1991/10. 448–449.
 Claudette Marquet: *A hit általi meggyógyulás.* Róm 3,28. 1991/10. 463–465.
 Pierre Prigent: *Isten az, aki munkálja.* Fil 2,12–13. 1991/10. 465–467.
 Lukas Vischer: *Újjászületés.* Jn 3,1–10. 1991/10. 474–477.
 Walter Lüthi: *Az ismeretlenek egyháza.* Mt 2,11. 1991/12. 563–566.
 Kálvin János: *Genesis 2,1–3.* 1992/1. 3–4.
 Eduard Thurneysen: *Jézus és a pénz.* Lk 18,18–30. 1992/3. 120–123.
 Eduard Thurneysen: *Elég a kegyelem.* 2Kor 12,1–10. 1992/5. 215–219.
 Heiz-Dietrich Wendland: *A macedóniai gyülekezet példája.* 1992/7. 319.
 Pierre Bonnard: *A belpoklos meggyógyítása.* Mt 8,1–4. 1992/9. 407–408.
 André Honcger: *Hittem, azért szóltam.* 2Kor 4,13. 1992/10. 458–462.
 Jolande Boinnard: *A bűsvét jelei.* 1993/4. 156–157.
 Francois Bovon: *Az ördögös meggyógyítása.* Lk 4,33–37. 1993/9. 399–400.
 Lucien Boder: *Pünkösöd után.* ApCsel 2,42. 1993/9. 403–406.
 Klaas Eldering: *A pusztában.* 2Móz 15,22–16,4. 1993/10. 451–453.
 Werner Jurgensen: *Példázat az Isten országáról.* Mk 4,26–29. 1993/10. 454–456.
 Heiz-Dietrich Wendland: *2Korinthus 5,8–10.* 1993/11. 487.
 Walter Peter: *A kevés erő ereje.* Jel 3,7–13. 1993/11. 518–520.
 Claude Demissy: *Szabadulás – szövegség.* 2Móz 19,5–6. 1993/12. 543–544.
 Pierre Bonnard: *Az aranyzabály.* Mt 6,12. 1994/1. 3–4.
 Walter Peter: *Isten világossága.* Ézs 60,1–6. 1994/2. 64–66.
 André Benoît: *A csodálatos halászat.* Jn 21,1–9. 1994/4. 160–162.
 Francois Bovon: *Jézus női követői.* Lk 8,1–3. 1994/6. 251–252.
 Francois Bovon: *A tizenkettő kiküldetése.* Lk 9,1–6. 1994/7. 299–301.
 Pierre Bonnard: *Gal 1,1–2.* 1994/9. 403–405.
 Hermann Pitters: *Segítő tájékoztatósi pontok.* Mik 6,8. 1994/10. 471–473.
 Walter Peter: *Bűcsú.* Róm 12,12. 1997/9. 465–467.
 Muthoni Ruth Ngari: *Törd meg az éhezőknek kenyered.* Ézs 58,6–9. 1997/10. 508–509.

4. Ünnepehyekre írt gondolatok

Mónika. 1993/5. 242–245.

Megelégedettség. 1993/8. 388–390.

5. Aforizmák

Anyaság, édesanya. 1993/5. 248.

Skizzen über das Leben und die Tätigkeit László Nagy's (1926–1998)

László Nagy ist an dem Protestantisch-theologischen Institut zu Klausenburg in den Jahren 1974–1981 als Oberbibliothekar und Studienleiter tätig gewesen. Zu diesem Dienst wurde er nach einer langen Pastoramtszeit berufen. 1950–1957: Pfarrvikar in verschiedenen Gemeinden in Siebenbürgen; 1957–1974: Pfarrer in zwei Gemeinden des Klein-Kokeltals – Harangláb, bzw. Csávás (Grubendorf). Er durfte zwei Semester in Genf studieren: 1979–1980. Nicht allein durch die eigenen Studien, sondern auch durch die Überstzung unzähliger Aufsätze aus der deutschen und französischen Sprache machte er sich verdienstlich. Sein Name bleibt mit dem grossen Aufschwung der kirchlichen Veröffentlichungen nach der Revolution in Rumänien für immer verbunden.